

LINKS

maandblad van de nvsh werkgroep
JEUGD - EMANCIPATIE

f275

*de link tussen pedofilie
en jeugd-emanipatie*

kolofon

NIKS 5e jaargang

Uitgave van de
LANDELIJKE WERKGROEP
JEUGDEMANCIPATIE van de
Nederlandse Vereniging
voor Seksuele
Hervorming (NVSH).

Verschijnt 10 x per jaar.

REDAKTIE EN ADMINISTRATIE

Postbus 6614
3002 AP Rotterdam

REDAKTIELEDEN

Bob Ferguson
Gorrit Goslinga
Jim Schilder
Paul Valois

ABONNEMENTEN

Verzending als drukwerk:
f 26,- per jaar.
In gesloten enveloppe:
f 35,- per jaar.
Een abonnement kan elke
maand ingaan.
Opzeggen voor 1 januari.

LOSSE NUMMERS

f 2,75
Inclusief porto: f 4,50
Oude jaargangen: f 1,50
per nummer, exclusief porto
en voor zover voorradig.

BETALING

Postrekening 3436887
t.n.v. NVSH-LWGJ, Rotterdam

ADVERTENTIES

Hele pagina: f 65,-
Halve: f 35,- ; Kwart: f 20,-
excl. evt. opmaakkosten.
Per regel: f 0,60 (1 kolom)
Advertenties die afbreuk
doen aan de beoogde functie
van het blad worden niet
opgenomen.

OVERNAME ARTIKELEN

Alleen met schriftelijke
toestemming van de redactie.

DRUK Hubra, Eindhoven

adressen

NVSH-algemeen

NVSH-Verenigingskantoor
Postbus 64
2501 CB Den Haag
070-46 97 09
TELEFONISCHE HULPDIENST
070-60 00 10

NVSH-LWGP

Landelijke werkgroep
JEUGDEMANCIPATIE
(NVSH-LWGJ) Postbus 132
5240 AC Rosmalen

Afdelingswerkgroepen

AMSTERDAM Blauwburgwal 7-9
DEVENTER Postbus 692
EINDHOVEN Postbus 440
GRONINGEN Postbus 1387
DEN HAAG

Groot Hertoginnelaan 203
MAASTRICHT Rechtstraat 20
NIJMEGEN Postbus 6728
ROTTERDAM Kon. Emmaplein 1
TILBURG Postbus 1251
UTRECHT

Wittevrouwensingel 100
VENLO Postbus 635
ZAANDAM Ringweg 262
Inlichtingen over
voorlichting: 073-412953

Overige contactadressen

BERGEN OP ZOOM Postbus 663
BREDA Postbus 3773
DEN BOSCH Postbus 833
HOOGEVEEN Postbus 442
LEIDEN
B. Füss, Postbus 136
TIEL St. Agnietenstr. 19
ZOETERMEER Postbus 128

Komitee Kindervuist

KINDERVUIST Postbus 225 DOORN

Kindertelefoons

AMSTERDAM 020-224455
EINDHOVEN 040-451818
040-444411
ENSCHEDÉ
(meisjestelef.) 053-303578
GRONINGEN 050-141010
HEERLEN 045-722233
ROTTERDAM 010-224455
UTRECHT 030-522500
(meisjestelef.) 030-322020
VENLO 077- 48838

inhoud

No.2 februari 1981

De 'TEGENPARTIJ' roert
zich alsmaar heftiger.
In eigen land zetten we-
tenschappers' als Musaph
en Wolters zich schrap
tegen decriminalisering
van kinderseks. Engeland
is nóg behoudender.

De bewijzen? Zie pagina 3

VAN WERKGROEP PEDOFILIE
NAAR WERKGROEP JEUGD-
EMANCIPATIE. Aangemoed-
igd door het tien-jarig
jubileum ging Gorrit Gos-
linga op zoek naar de rode
draad door al die jaren.
Het uiteindelijk breiwerk
ontknoopt zich vanaf 4

Onze vergader- en aktie-
rubriek heeft een naam :
GESNEDEN KOEK. Smullen op 18

LEESDIS wordt ditmaal
opgediend op 20

SNOEPCOED en de column
van JAN POLLAERTS staan op 24

Tot slot van deze dikke
NIKS, PLAKPLEK en AGENDA 27

MEDEWERKERS aan dit nummer:
Frits Bernard, Edward Bron-
gersma, Riet Fonk, Ben Füss,
Theo Gerritsen, Peter Geul,
Henny Krijnen, Margreet On-
rust, Jan Pollaerts, Theo
Sandfort, Jan Schuijjer,
Charlie Smit en Hans Zwerus.

Omslag: Peter Geul
Basisopmaak: Peter Geul en
Jim Schilder

misbruik wordt gestraft

WANNEER HET GAAT OM SEKSUELE KONTAKTEN TUSSEN KINDEREN EN VOLWASSENEN IS TWAALF JAAR EEN BELANGRIJKE LEEFTIJD. ONDER DEZE LEEFTIJD KUNNEN KINDEREN NIET IN STAAT GEACHT WORDEN, VOOR DEZE KONTAKTEN GEFUNDEERDE INSTEMMING TE GEVEN. IN DEZE GEVALLEN IS ALTIJD VAN SEKSUEEL MISBRUIK SPRAKE. SEKSUELE KONTAKTEN MET JONGEREN BOVEN DEZE LEEFTIJD HOEVEN NIET PERSÉ ALTIJD SCHADELIJK TE ZIJN, HOEWEL OOK DAT VAAK HET GEVAL ZAL ZIJN.

THEO SANDFORT

Dit zei Dr. Wolters, psycholoog en medewerker van de psychosociale afdeling van het Wilhelmina-Kinderziekenhuis in Utrecht op het Symposium Seksueel misbruik van kinderen en jonge adolescenten, dat op 30 januari plaats vond.

Wolters die zich later in de discussie wat meer behoudend noemde, baseerde zijn verhaal op uiteenlopende ervaringen uit de hulpverleningspraktijk en een onderzoek naar aangiften die bij de politie zijn binnengekomen. Verdedigers van pedofilie maken volgens hem vaak gebruik van oneigenlijke argumenten en veel seksueel misbruik van kinderen wordt pseudo-intellektueel goedgesproken.

strafrecht

Naast Wolters werden er inleidingen gehouden door een aantal andere sprekers. Genuanceerd was het verhaal van Mr. A. Visser, hoofd van de kinderpolitie in Utrecht. Zij zei onder meer dat bij seksueel misbruik van kinderen de functie van het strafrecht marginaal dient te zijn en de meningen van deskundigen door slaggevend moeten zijn voor het wel of niet toepassen van het strafrecht. In de discussie is lang gesproken over de vraag of elke vorm van seksueel contact met kinderen misbruik is, zonder dat overigens ontkend werd, dat seksueel misbruik van kinderen voorkomt, dat we er nog weinig van weten en dat hulpverlening op dit gebied nogal gebrekkig is.

Het symposium was druk bezocht. Zo druk dat op 20 februari, en ook nog eens op 20 maart hetzelfde programma afgedraaid wordt.

PIE: vlot proces

HET PROCES TEGEN VIJF LEDEN VAN DE ENGELSE PEDOFIELEN/ORGANISATIE P.I.E., WEGENS "SAMENZWERING TEGEN DE OPENBARE ZEDEN" (ZIE VORIGE NIKS) HEEFT GELUKKIG NIET TOT DIE HEKSENJACHT GELEID DIE WE EERST VREESDEN.

GORRIT GOSLINGA

Winstpunt nummer één was, dat het proces in een rustige sfeer plaatsvond: een zeer redelijke rechter en een terughoudende pers. Winstpunt twee was het vlotte verloop: al na twee dagen kon de jury zich terugtrekken. Het derde winstpunt was de - naar Engelse maatstaven - milde juryuitspraak.

WIE IS ER BANG VOOR De Tegenpartij

De aanklacht viel in twee delen uiteen: het beschikbaar stellen voor anderen van kinderen, én ook van pornografie (in beide gevallen door het met elkaar in contact brengen van abonnees van 'Magpie'). De jury verklaarde één verdachte onschuldig. Een andere verdachte, PIE-president Tom O'Carroll, werd schuldig verklaard, maar de strafmaat was bij het ter perse gaan van dit nummer nog niet bekend. Hij zal vermoedelijk in appel gaan tegen zijn veroordeling.

De overige verdachten werden onschuldig verklaard voor het eerste deel van de aanklacht (jongetjes); over het tweede deel van de aanklacht kon de jury niet tot een uitspraak komen. Zij krijgen een nieuw proces met een andere jury en dezelfde rechter.

klinische lessen

ONDER PEDOFILIE KAN MEN VERSTAAN HET SEKSUELE GE-DRAGSPATROON DAT GEKENMERKT WORDT DOOR EEN DWANGMATIG VERLANGEN NAAR SEKSUEEL VERKEER MET NIET-GESLACHTSRIJPE KINDEREN. DIT VERLANGEN IS VAAK GEKOPPELD AAN HET ONVERMOGEN MET VOLWASSENEN EEN BEVREDIGEND SEKSUEEL LEVEN OP TE BOUWEN EN TE ONDERHOUDEN.

PAUL VALOIS

Aldus Prof.dr.H.Musaph, psychiater-seksuoloog in zijn Klinische Lessen over pedofilie in het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde, van 20 december 1980.

Dit betoog had net zo goed tien of twintig jaar geleden gepubliceerd kunnen worden. Het enige verschil is dat de moderne seksuologie pedofilie niet meer onder de perversies rangschikt, maar onder de parafiele verschijnselen; dat zijn alle seksuele gevoelens die niet onder de begrippen hetero- en homofilie vallen.

Musaph illustreert zijn verhaal met gevallen uit de behandelingspraktijk en wekt bij lezers de suggestie een genuanceerd en volkomen beeld van pedofilie te geven.

De waarheid is echter dat ongeveer 95% van alle volwassenen EN kinderen de behandelingskamer van een psychiater nooit van binnen ziet.

Hij is er wel van overtuigd dat een verhoor door ouders en politie schadelijker is dan het contact zelf, maar vindt dat dit geen vrijbrief voor pedofiel gedrag vormt. In de toekomst ziet hij de huisarts als de aangewezen persoon, die het kind, de ouders en de psychisch onvolwassen pedofiel moet opvangen.

Hij ziet geen heil in gevangenisstraf want daardoor is nog nooit iemand van pedofiele neigingen bevrijd, integendeel. Doorverwijzen naar een specialist lijkt hem een goed alternatief. Hij zet zich af tegen vrijere opvattingen over pedofilie. Daarin, vindt hij, wordt pedofilie geschetst als een onschuldige en moreel hoogstaande vorm van daadwerkelijke seksuele voorlichting.

OP ZOEK NAAR DE RODE DRAAD

**van
kindervriend**

nvsh in tien jaar tijd

**naar
kinderstrijd**

Tien jaar geleden, januari 1971. Een vrieswinter. In een warm vergaderzaaltje in het NVSH-kantoor in Den Haag zitten negen mannen bij elkaar. Zij zijn bekenden van elkaar. Ze vormen de NVSH-werkgroep pedofilie, een nieuw onderdeel van de vereniging. Ze besluiten een boek te gaan samenstellen om het onderwerp voor een breed publiek bespreekbaar te maken.

Tien jaar later, januari 1981. Een kwakkelwinter. In een warm vergaderzaaltje in gebouw RASA in Utrecht zitten opnieuw negen mannen bij elkaar. En een vrouw ditmaal. Ze vormen de NVSH-werkgroep jeugdemancipatie, die ontstaan is uit de werkgroep pedofilie. Ze besluiten een oproep in de pers te plaatsen om een bredere groep bij hun onderwerp te betrekken.

Wat veranderde er in die tien jaar? Gorrit Goslinga ging op zoek in archief en eigen geheugen, in een poging de rode draad te voorschijn te halen. Jim Schilder interviewde een aantal werkgroepsveteranen; andere prominenten uit heden en verleden leverden zelf herinneringen en getuigenissen.

GORRIT GOSLINGA

Het schrijven over het onbestorven verleden is een hachelijke onderneming, en dit vooral als je beschreven gebeurtenissen actief en hartstochtelijk hebt mee-gemaakt. Verschoning dus bij voorbaat gevraagd voor de fouten, weglatingen en vooral eenzijdigheden. Niet altijd boden de verslagen en notulen van 'voor mijn tijd' me voldoende houvast; de geheugens van oudgedienden schoten ook weleens te kort.

Men moet zich realiseren, dat de angst voor openbaarheid er destijds toe leidde dat heel wat zaken en namen bewust niet op papier kwamen. Besloten bijeenkomsten, geheime adreslijsten, pseudo- en anoniemen: het is nog maar zes jaar geleden dat ik in de Leidse werkgroep 'Gé' heette en in de landelijke notulen figureerde als 'een lid uit Leiden'. Toen ik secretaris werd, moest Frieda Kulche mijn brieven ondertekenen. Laten

we trouwens niet vergeten dat zulke toestanden ook nu nog niet voor iedereen verleden tijd zijn. Zelfs in ons verlichte Nederland niet.

Een nvsh-taak

Hoe het allemaal begon, althans in NVSH-verband, kan men lezen in het boekje dat die negen mannen van 1971 een jaar later op de markt brachten: 'Sex met kinderen'. In de inleiding op deze bundel wetenschappelijke vertogen en pedofiele getuigenissen, vindt men de aanleiding. In 1969 hield de NVSH een geruchtmakend congres over 'De staat als zedenmeester', waar het vooral ging over abortus en het verbod op homoseksualiteit met 16-21-jarigen. In zijn slotrede zei de toenmalige voorzitter, Dr. G.J.Smit, aanknappend bij een provocerende discussiebijdrage van Dr. Edward Brongersma, dat "een kritisch onderzoek naar de funktie van leeftijdsgrenzen in de zedelijkheidswetgeving zinvol is". Hoe deze vaststelling op initiatief van Peter van Eeten in een welomschreven beleidsonderdeel werd vertaald, dat kan men hier naast lezen in de bijdragen van Edward Brongersma en van Frits Bernard. Daar is ook terug te vinden, wat voor goed begrip van het

volgende van belang is, dat beide doctores tevoren hun hoofden hadden gestoten bij het COC, dat niet was geëindigd van het bespreekbaar maken van een onderwerp dat de acceptatie van de homofilie zou kunnen belemmeren. Het publiek begon net te begrijpen dat homo's het alleen met elkaar doen, en dus geen onschuldige jongetjes verleiden. Ook Johan Kamsma, lange tijd vertegenwoordiger van de werkgroep Den Haag, herinnert zich: "Zo'n vijftien jaar geleden heb ik in het COC met Bernard en Brongersma geprobeerd een gespreksgroep over pedofilie te beginnen, wat daar niet kon. Het bestuur wilde wel, maar de achterban niet. Kort daarna ben ik naar de NVSH gegaan."

Niet meer alleen

Zoals Johan waren er meer. De deskundigen-benadering leverde dan wel een boekje op dat aan de verwachtingen beantwoordde als men zich tevreden stelde met het bereiken van verdraagzaam en tot meedenken bereid publiek. "Evenwel stond de pedofiel nog steeds alleen" schreef Frans van der Lugt in het eerste jaarverslag (ongedateerd, 1972?) dat verscheen. Mensen die voor 'Sex met kinderen' waren geïnterviewd, putten hoop. Anderen lazen het boekje of een interview dat in 1971 in Vrij Nederland verscheen. De toen anonieme geïnterviewde, Henk Prins, getuigt over die periode: "In 1971 werd ik geïnterviewd door Wea Haayer voor Vrij Nederland. Zij vertelde me dat er een werkgroep pedofilie opgericht zou worden, en via haar ben ik met Paul van Brederode in contact gekomen. Van hem hoorde ik dat er een vergadering in Rotterdam zou zijn, en daar ben ik met lood in de schoenen naar toe gegaan. Riet Fonk was toen voorzitter. 'Een vrouw? Hoe kan dat nou? Zou die ook zo zijn?' Ja, zo ging dat toen."

Pedofilie in het vaandel

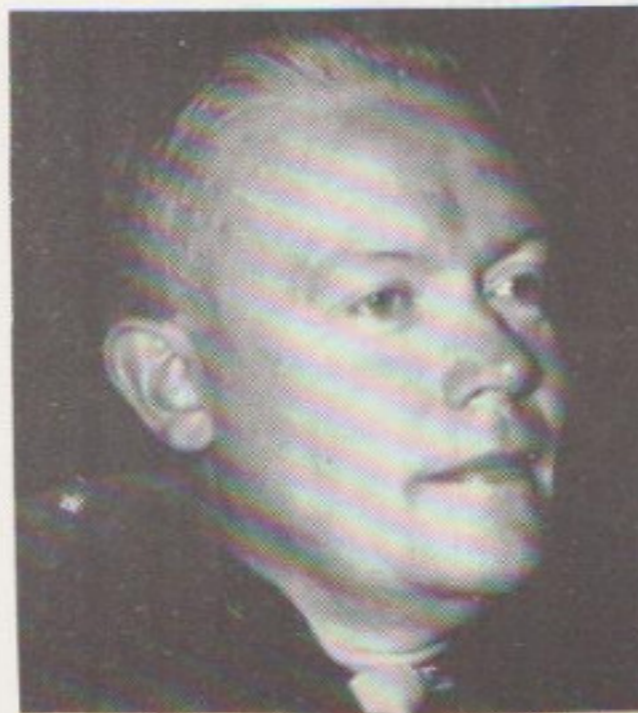
In haar eigen bijdrage vertelt Riet Fonk, hoe Peter van Eeten en Frans van der Lugt haar strikten voor het voorzitterschap. Paul van Brederode, toen hoofd van het wetenschappelijk bureau

vervolg op pag. 7

Edward Brongersma:

Ik was een autodidact

Mijn eerste activiteit voor bevrijding van pedofilie was een lezing, die ik op verzoek van de toenmalige voorzitter van het COC, Bob Angelo, te zijnen huize heb gehouden voor het voltallige hoofdbestuur. Dat was ergens achter in de jaren vijftig, ik denk begin 1959, en het bestuur wilde bekijken of ze soms iets voor pedofielen konden doen. Dat "iets doen" is beperkt gebleven tot het publiceren van mijn lezing, in wat uitgebreider vorm, eerst in het maandblad "Vriendschap" (juni - dec. 1959), later, in nog meer uitgebreide vorm, als brochure "Pedofilie" door Dr. D. Brunoz. Want zoiets kon je in die dagen nog beslist niet onder je werkelijke naam doen; het zou je maatschappelijke loopbaan toen een zware deuk hebben toegebracht.

"De strijd is nog allerminst voltooid."

Het boekje heeft, zoals me uit brieven bleek, toch wel wat mensen bemoedigd en gesteund. Frits Bernard's uitgeverij Enclave bracht het wat later in een Franse vertaling, vooral door Arcadie verbreed. Geld heeft dat nooit opgeleverd, behalve aan de Franse fiscus, die de rekening van de bemiddelaar waarop de opbrengst was gestort, wegens belastingschuld onder beslag legde. In 1970 heeft een door Johannes Werres op eigen risico ge-

maakte Duitse vertaling de kern gevormd voor een tweemaal zo dik boek, dat van de uitgever de afschuwelijke titel "Das verfemte Geslecht - Dokumentation Über Knabenliebe" meekreeg toen het als zoveelste deel in een serie Sexualwissenschaft verscheen. Dat gebeurde toen onder mijn eigen naam. Na de "seksuele revolutie" van de jaren zestig kon dat.

Intussen was niet iedereen, zeker niet in het COC, met het verschijnen van "Pedofilie" erg ingenomen. Het bestaan van "mannen die op kleine jongetjes aasden" was in de ogen van velen een allergevaarlijkste bedreiging voor de emancipatie van homofilie. Eerst klonken die stemmen nog niet zo luid. Ik kwam zelfs in de redactie van "Vriendschap", waar ik als mederedakteur Frits Bernard (Victor Servatius) leerde kennen. Maar ons beider belangstelling voor pedofilie gaf aanstoot en op een avond verschenen we samen op het COC-buro voor de redactievergadering om te horen, dat die "ergens anders" gehouden werd, maar niemand wist waar. Een uitnodiging voor een volgende redactievergadering kregen we nooit meer, en evenmin een bedankje voor jarenlang redaktorswerk. Onze namen verdwenen van de voorpagina. Zo simpel ging dat. Frits en ik hebben de verloren avond gebruikt om een reis naar Marokko te plannen.

Onthutsend

De NVSH-afdeling in Rotterdam nodigde me uit voor een lezing over pedofilie. Ik probeerde aan de hand van romanfragmenten wat duidelijk te maken van de gevoelens van een man die van jeugd houdt. Er waren reklasserders en kinderbeschermers uitgenodigd. Het was voor de meesten erg onverwacht en onthutsend, dat je over zulke misdadige neigingen met sympathie kon spreken. Ze reageerden nogal geschokt. Ik leerde op die avond Peter van Eeten kennen en dat bleek later belangrijk.

De tijd werd rijp voor een discussie over pedofilie. De seksuele revolutie had seks uit de sfeer van het stiekeme, vieze, dierlijke, minderwaardige gehaald en er

weer iets van gemaakt dat fijn was en bij de menselijke natuur behoorde. Waarom zou seks dan aan kinderen onthouden moeten worden? Toen ik in mijn toespraak op het grote kongres van de NVSH over "De Staat als zedenmeester" in 1969 een aanval op de leeftijdsgrenzen in het strafrecht had gedaan, zei Van Emde Boas (lid van de Speijer-kommissie, die de mogelijke afschaffing onderzocht van het verbod op homoseksuele kontakten met 16-21-jarigen) tegen me: "Gek, aan de jonger dan 16-jarigen hebben we in onze commissie eigenlijk helemaal niet gedacht. Maar u hebt gelijk."

ADVOCATENBLAD van mei 1974

Art. 247 W.v.S.: „Overschrijde handelingen met leersid beroven den leeftijd van zestien jaren."

In de laatste jaren zijn in binnen- en buitenland onderzoekingen gedaan, die een nieuw licht werpen op de feitelijke betekenis van dit strafbaar feit. Een studiegroep, waarvan ook de psychiater Dr. W.J. Sengers, de psycholoog Dr. F. Bernard en ondergetekende als jurist deel uitmaakten, heeft in 1972 onder de titel 'Sex met kinderen' een boekje doen verschijnen, waarin ook voor de behandeling van strafzaken belangrijke gegevens, zoals leeftijd, heiden- en toekomst van de desbetreffende strafbepalingen en de toedeling ervan, argumenten voor en tegen, de frequentie van dergelijke feiten, de schadelijkheid van zulke gedragingen voor het kind en de spreke komen. (Uitg. NVSH - Den Haag). Vervolgens heeft de NVSH een Hoofdbestuurcommissie ingesteld, die zich speciaal met pedofilie bezig houdt, terwijl in een aantal steden werkgroepen ontstonden, waar al dan niet in mogelijkheden verkennende pedofielen worden opgevangen.

In de praktijk bleek reeds in enige gevallen, dat de verdediging van personen, verdacht van overtreding van art. 247 W.v.S., vergemakkelijkt en versneld werd door contact met deze commissie. De door haar verzamelde voorlichting brengt gegevens naar voren, die niet alleen voor de maatschappelijke, maar ook voor rechtelijke macht, oordeelbaar ministerie en rechtspraak veel nut kan zijn.

Het adres is: Hoofdbestuurcommissie Pedofilie van de NVSH - Konings Eerste plein 1 - Rotterdam 3002. Tel. 010-361406

E. Sengers, Rotterdam

Uit: Blijf

In 1970 verscheen bij de NVSH mijn boek "Sex en straf" waarin ik me vele bladzijden lang bezig hield met de strafbepalingen ter zedelijke bescherming van de jeugd en er niet veel van heel liet, al ben ik er sindsdien nog wat radikaler over gaan denken.

Eerste vergadering

Peter van Eeten meldde zich weer. Hij wilde een aantal vakmensen bij elkaar halen om een boek over pedofilie samen te stellen. Sengers deed mee, Haagsma en nog een paar anderen. Met dit boek als uitgangspunt zouden we dan tot een organisatie van pedofielen kunnen komen. We kwamen januari 1971 bijeen op het hoofdkantoor van de NVSH. Op die eerste vergadering stelde ik voor, Frits Bernard ook uit te nodigen. Zo is die tot het team toegetreden dat in 1972 "Sex met kinderen" produceerde. Met de titel was niemand van ons gelukkig: het was alsof alles van de volwassenen uitging en om hen draaide; maar er viel niets korts te bedenken dat beter was. Trouwens, de in die jaren ontstane werkgroep deed eerst ook meer aan de emancipatie van pedofielen dan aan de emancipatie van kinderen.

Die geschiedenis wil ik hier

niet schrijven: anderen kunnen dat beter doen. Er is terreinwinst behaald. Dat heb ik als advocaat ervaren bij de verdediging van pedofielen die in botsing waren gekomen met de wet. De behartiging van hun belangen verplaatste zich steeds vaker van het pleidooi in de rechtszaal naar een gedachtenwisseling met de officier van justitie over de voorwaarden voor niet-vervolgning. Toch is de strijd hier nog allerminst voltooid. Ook al leert regelmatige correspondentie met pedofielen uit zeventien landen, veel buitenlands bezoek bij mij thuis en veel bezoek aan pedofielen in het buitenland mij wel, dat we er in Nederland veel en veel beter voorstaan dan haast overal elders. Er zal nog menig "Groot Uur" voor de televisie nog menig radiopraatje, nog menige lezing, nog menig artikel, nog menig persoonlijk gesprek nodig zijn eer de ta-boesfeer rondom de pedofilie verdwijnt en het verschijnsel in wetgeving en maatschappelijk verkeer even rustig aanvaard wordt als dat zou gebeuren met een bijzondere seksuele voorkeur voor mensen met rood haar.

Naar de hel

Toch zijn er ook maatschappelijk vorderingen. Toen ik in een Bibeb-interview in "Vrij Nederland" en voor de televisie niet verborg, dat ik zelf van jongens hield, ontving ik in totaal meer dan 120 persoonlijke reacties, allemaal heel sympathiek, en voor een deel afkomstig van mensen van wie ik dat allerminst verwacht had. Alleen een mij onbekend evangelist deelde mij mee, dat ik naar de hel zou gaan en een artikelschrijver in NRC-Handelsblad vond, dat mijn publikaties dan dus niet objectief waren. Zo'n man zal dan kennelijk ook een boek over het huwelijk verwerpen als het door een gehuwde geschreven is; wat zal hij zich gelukkig hebben gevoeld toen onlangs 1500 celibatairen in Rome beraadslaagden over het huwelijk! Dat ook eigen ervaring een leerschool kan zijn; dat wetenschappelijke argumenten gewogen moeten worden op hun eigen gewicht, en niet op dat van de persoon die ze naar voren brengt, ontgaat blijkbaar zo'n NRC-scribent.

Nu anderen

Een blik op de jaartallen leert me, dat ik voor mezelf zo langzamerhand de rekening op moet gaan maken. Ik trek er nog geen streep onder en hoop nog wat mee te mogen draaien in de strijd voor de emancipatie van kind-en-volwassene-in-erotisch-samen-spel. Wel heb ik al voorzorgen genomen om te verzekeren, dat de boekerij en de uitgebreide dokumentatie met tal van unieke gegevens, die ik in de loop der jaren verzamelde, ook na mijn verdwijning van het toneel bijeen en onder goede verzorging behouden blijven voor hen, die er materiaal in kunnen vinden voor het voortzetten van de strijd. Want als ik op alles wat gedaan en bereikt werd met een zekere voldoening terugblik, dan wordt die voldoening toch nog rijkelijk overtroffen door het geluksgevoel, dat er nu anderen klaar staan voor het vervolg. Ik heb

Vriendschap

MAANDBLAAD VOOR DE LEDEN VAN HET CULTUUR- en ONTSpanningsCENTRUM

Kedde Str. Postbus 342 - Amsterdam O. - Tel. 34100

Overname: 1980 bij behoud van de naamgeving D. 1979

ten, wordt ook L. van Pijl, de Alkmaar

namen in mijn hoofd; ik zal ze hier niet noemen. Maar ik heb de blijde zekerheid dat er jongere krachten zijn, bekwaam en enthousiast, met een zoveel beter startkans dan ik had. Ik was een simpele autodidakt: ik heb op dit gebied alles aan mezelf moeten leren, alles op eigen houtje moeten ontdekken. Zij zijn geschoold, gecoached en beter toegerust voor onderzoek en debat en ze zullen als professionals zoveel beter kunnen wandelen langs de weg, waarop mijn levenslot me als verkenners zette.

vervolg van pag. 5

van de NVSH en een van de negen oer-leden, had voor hen bemiddeld bij het bestuur van de afdeling Rotterdam. 'Leren accepteren, je presenteren zoals je bent en voorlichting geven door pedofielen', dat was de bedoeling, niet geheel vrij van overmoed. Maar voor de meesten won de angst het. Want het waren de idealistische niet-pedofielen die de eerste kastanjes uit het vuur haalden, meteen in 1972 ook al via de radio met programma's als 'Komt u maar' en 'Meer over minder'. Rotterdam startte in april 1972. Er waren besloten bijeenkomsten in een café in Rotterdam-Zuid, eerst 'Scot' genaamd en later 'Pluis', waar de niet-leden voor een gulden binnen mochten. Tenminste de eerste twee keren, daarna werd het helemaal besloten. De ontmoeting met lotgeoten sloeg aan. Ook nog in '72 ontsonden er groepen in Amsterdam, Den Haag en Eindhoven (en een Belgische groep); in '73 kwam Apeldoorn erbij en in '74 Leiden, Nijmegen en Utrecht. Het patroon kan men uittekenen: wie zich meldde kreeg via een intreegesprek toegang tot huis-kamerbijeenkomsten. Buiten de veilige muren waren maar heel weinig mensen actief, doorgaans zelfs meer dan actief. Ter overkoepeling van de afdelingswerkgroepen werd door de NVSH een hoofdbestuurcommissie (HBC) pedofilie gevormd. Riet Fonk was voorzitter, Ottie Lamet secretaresse. Als taken stelde de HBC zich voor: hulpverlening opzetten, kadertraining organiseren, nieuwe plaatselijke groepen opstarten, een landelijk net van behulpzame juristen en psychiaters (!) opzetten. De achterban was nog lang niet zo ver. Johan Kamsma: "Negen jaar geleden zijn we hier heel moeizaam begonnen. Zeker de eerste twee jaar, ook door meningsverschillen onderling en gebrek aan ervaring. En een aantal dat zei: ik heb m'n vriendje, zoek het maar uit met je idealen."

Het begrip 'Breda'

Drie behoeftes: die aan ontmoeting met lotgenoten bij de gewone leden, die aan kadervorming bij de actieven en die aan gelegenheid tot het houden van zaalon-

'72

het zelfbewustzijn ontluikt

derzoekjes bij Frits Bernard. Ze werden vervuld in een reeks halfjaarlijkse informele bijeenkomsten, die met het oog op de Belgen in Breda werden gehouden. In korte tijd werd 'Breda' een begrip voor niet alleen de Belgen maar ook Duitsers, Fransen, Denen en Zwitsers die er inspiratie uit putten om iets te gaan doen aan hun nog veel benardere situaties. De vijf bijeenkomsten in Breda (april en november 1973, maart en november 1974 en juni 1975) waren ondanks de betiteling 'internationale werkbijeenkomst' nogal consumptief van karakter. Er waren lezingen, er werden filmpjes vertoond en een seksboer had er een tafel vol porno te koop. Op de vierde bijeenkomst, die ik kersvers een week na mijn 'intree' bezocht, werd ik met honderd lotgenoten - rare ervaring - in discussiegroepjes geduwd, die geacht

werden te praten over het nut en de opzet van het hele Breda-gebeuren. De verwarring in het officiële verslag is bijna even groot als in mijn hoofd, die dag.

Kindje genomen

Wat ik niet kon weten, en de andere mensen aan-de-basis evenmin, was dat er een week eerder op een beleidsweekend van de landelijke werkgroep pedofilie (voortzetting van de HBC) nogal denigrerend was gesproken over 'Breda'. Daar in Bakkum was het zelfs door degenen die notuleerde en dus wist wat hij opschreef, 'de nichtenkit van de werkgroepen' genoemd. 'Bakkum' was niet het eerste beleidsweekend van de NVSH over pedofilie. Een jaar tevoren, september '73, had iets dergelijks in Rijswijk plaatsgegrepen. Daar was, in tegenstelling tot 'Bakkum', nog weinig aan de hand. De kaders van NVSH, COC en enkele jongerensociëteiten waren uitgenodigd; er werd gesproken over 'het vooroordeel' en over 'hoe doen we het?' (?). Ook was er een film over een 'anti-autoritair kresj'. Er was toen net een eerste informatiefolder waarvan het vignet (door Frits Bernard uit het oeuvre van de vooroorlogse Brit Ralph Chubb gelicht) niet iedereen kon bekoren. Amsterdammer Igor Schuurman vond het "stereotypering en

vervolg op pag. 9

Internationale belangstelling voor de Nederlandse wereldpremière in Breda, april 1973.

das tref- fen von bre- da

Uit het Duitse 'Ben'

dr.bernard (links) und dr.brongersma in breda (foto:GN)

Frits Bernard

Een zekere invloed

Wanneer men de geschiedenis van de emancipatie der pedofilie wil volgen zal men veelal uit eigen herinneringen moeten putten. Deze geschiedenis is immers tot dusver nog niet opgeschreven. Bij het tienjarig bestaan van de NVSH-werkgroep wordt men zich daarvan nog eens bewust.

Mijn eigen gedachten gaan dan in eerste instantie terug naar de jaren 1938/39, ik was toen 17/18 jaar, toen bij mij de wens vaste voet kreeg iets te gaan doen inzake pedofilie. Maar hoe? Er was in die tijd niets op dat gebied.

De oorlog en de jaren daarna maakten ieder werk op dit gebied, althans naar buiten toe, onmogelijk. In de jaren vijftig kwam de tweede stap, de oprichting van de Internationale Enclave Beweging in Den Haag (Mispelstraat 3). Enclave had leden in binnen- en buitenland en trad naar buiten o.a. door haar uit-

"...als eerste taak het schrijven van een boek..."

geverij, die een aantal boeken en brochures op pedofiel gebied op de markt bracht. Inmiddels waren er contacten met het COC ontstaan, in het bijzonder met zijn voorzitter Bob Angelo.

In 1970 toen er voorbereidingen werden getroffen voor de oprichting van een werk-

groep pedofilie binnen de NVSH, zagen wij als eerste taak het schrijven van een boek over het onderwerp. Dit boek verscheen onder de titel 'Sex met kinderen' in 1972, bij de uitgeverij van de NVSH. De daarin vervatte spreuk op bladzijde 86: 'de wet kent grenzen, de liefde niet' vormde snel gevleugelde woorden en werd afgedrukt op de eerste affiche van de werkgroep.

Landelijke werkgroep pedofilie NVSH

Op zaterdag 2 november 1974 is de vierde kontaktdag pedofilie NVSH gehouden, wederom in het kongrescentrum "Het Turfschip", Chasséveld te Breda-centrum. Het programma voor die dag zag er als volgt uit:

14.00 Opening door de voorzitter Landelijke Werkgroep Pedofilie NVSH, mevrouw M.C. Fonk-Schnitzler

14.15 uur "Pedofilie en intermenselijke waarden" door dr F. Bernard (gevolgd door een nieuw onderzoek)

15.00 uur Diskussie in groepen over thema "Wat moet er gedaan worden op een kontaktdag?"

17.30 uur Aperitief

18.00 uur Diner (op eigen gelegenheid in Breda)

20.00 uur Mededelingen buitenlandse groeperingen

21.00 uur "Wetgeving en pedofilie" door dr E. Brongersma

21.30 uur Voordrachten van Jan Hanlo

23.00 uur Sluiting

Uit: Billy

Van doorslaggevende invloed op de ontwikkeling van de NVSH-werkgroep waren de vijf internationale bijeenkomsten, tussen 1973 en 1975, in Breda, waaraan steeds zo'n 75 à 150 mensen uit binnen- en buitenland deelnamen. Een eerste optreden naar buiten. Door 'Breda' ontstonden ook de werkgroepen in andere landen.

De ontwikkeling na 1976 zal bij de lezer van NIKS wel bekend zijn. Na al die jaren is het thema bespreekbaar geworden, het is zelfs 'in'. Mijns inziens is dit het belangrijkste resultaat. Voor de eerste jaren die komen zie ik een soort consolidering van standpunten.

In 1958 kon ik niet vermoeden, dat mijn gedachte neergeschreven in 'Vervolgde Minderheid' op bladzijde 163: '...dan zouden ze een groep kunnen gaan vormen en een zekere invloed kunnen doen gelden...', nog eens werkelijkheid zou worden...

Riet Fonk

De eerste stappen

Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de werkgroep Pedofilie, werd mij gevraagd een bijdrage aan het Jubileumnummer van N.I.K.S. te leveren. Toen ik door dit verzoek weer terugdacht aan hoe het begon, sprong in mijn gedachten een naam naar voren: Frans van der Lugt.

Ik was zo'n 15 jaar op allerlei niveau's werkzaam in de NVSH toen ik in mijn gezin geconfronteerd werd met een zoon van 22 jaar, die niet paste in het geijkte patroon. Hij toonde geen enkele belangstelling in vriendinnen noch vrienden, was lief, studeerde serieus, maar was verder altijd thuis.

Nu was in die tijd homofilie nog iets waar door een groot deel van onze maatschappij niet - of veroordelend - over gedacht werd. Het woord werd gefluisterd, of er werd over gegniffeld.

In Sextant kon je er wel eens over lezen en mijn gedachten waren toen: "Wat, als je zoon worstelt met dit probleem, aan wiens kant sta je dan?" Dat was niet zo moeilijk en ik besloot dat ik er meer van wilde weten. Ik dook in boeken, woonde studieweekends van NVSH en COC bij en begreep al gauw dat er behoorlijk wat werk voor de H van Hervorming te verzetten was.

Aandacht voor pedofilie

Mijn zoon kwam ineens met een meisje thuis en bleek in korte tijd in te halen wat hij gemist had, maar toen was mijn belangstelling al veel verder. Ik herinner me nu dat ik iets voldaans over me had, zo van: "Zie eens hoe ver ik al ben". Tot ik aan het eind van 1970 op een feestavondje van de afdeling Schiedam van de NVSH Frans van der Lugt ontmoette, een aardige jonge vent die mij verwijtend vroeg, waarom ik (en de afdeling Schiedam waarvan ik voorzitter was) bleef steken bij homofilie. Hij was pedofiel en verwachtte van de NVSH dat men ook daar aandacht aan ging besteden.

Daarna ging alles in versneld tempo. In die tijd werkte de afdeling Schiedam nauw samen met de afdeling Rotterdam en na een telefoontje van mij besloten we om met enkelen een vergadering te beleggen op de Heemraadssingel, om te bezien of er een mogelijkheid was om tot oprichting van een werkgroep te komen. Er bleken in de NVSH al meer mensen met dit onderwerp bezig te zijn. Op die eerste vergadering waren volgens mijn herinnering vijf personen aanwezig: Peter van Eeten, Frits Bernard, Frans van der Lugt, Gerd Pijl en ikzelf. We richtten toen de afdelingswerkgroep Pedofilie op.

"Ik kwam niet 'bedreigend' over."

Men vroeg mij om voorzitter te worden. We hielden in die tijd best rekening met de mening van een groot deel van de maatschappij en ik, had als moeder van vier kinderen vóór, dat ik niet "bedreigend" overkwam.

Het was moeizaam werken in die eerste tijd en wij hoopten dat als nu eerst het boekje "Sex met kinderen" dat op het punt van uitkomen stond, voorhanden zou zijn, dat dan het hele onderwerp makkelijker bespreekbaar zou worden. Die hoop werd gelukkig bewaarheid. Absoluut hoogtepunt in mijn herinnering is de eerste internationale werkbijeenkomst in april 1973 die gehouden werd in Hotel Boschhek te Breda. Terugblikkend op die tijd ben ik Frans van der Lugt veel dank schuldig. Ik wens de werkgroep veel goeds toe voor de komende jaren.

'74

nastreven pedofiel club-belang fiasco

vervolg van pag. 7

nogal lullig". Mogelijk lag aan Amsterdamse zijde enig zeer over een door het NVSH-bestuur afgekeurde foto voor een pedofilie-affiche, volgens de notulen van april 1973 voorstellende "een naakte man en kindje van achteren genomen".

Dageraad der ideologen

Er kwam meer onvrede over het hoofdbestuur, dat op de HBC-vergaderingen trouw was vertegenwoordigd. Daar was het 'incident- Ome Harry'. Een brief van een moeder in de probleemrubriek van Sextant vormde de oorzaak. Het ging om een huisvriend met wie een van de kinderen in haar gezin een seksuele relatie had. Door ingrijpen van het HB was de openbare beantwoording nogal anti-pedofiel uitgevallen en werd voorbijgegaan aan de door de moeder aangestipte kinderlijke seksualiteit. Bovendien, klaagde Igor Schuurman, werden van de gemengde lezersreacties alleen de negatieve geplaatst.

Kort daarop ontstond enige stennis over de onmogelijkheid, kontaktadvertenties voor onder de 16 in Sextant te plaatsen. Overigens was de HBC op deze misstand attent gemaakt door de sekte ideologie op het verenigingskantoor, die een centrale rol speelde in de oppositie tegen het toenmalig consumptie & commercie-beleid dat het HB voerde. In die sekte werkte vanaf september '73 Richard de Vries, die in de gedachtenvorming rond pedofilie een grote rol zou gaan spelen. HBC-secretaresse Ottie Lamet was zijn vriendin die hem voor het onderwerp interesseerde. In de eerste helft van 1974 werd hij de voornaamste auteur van de 'beleidsnota pedofilie'.

In navolging van een eerdere nota over gehandicapten draait het daarin om de 'emancipatie van pedofiele mens en gemeenschap'. Maar nog voor deze concept-nota in de HBC kon circuleren ontstond er een forse stroomversnelling.

De crisistijd

In augustus '74 maakte de AVRO een TV-programma naar aanleiding van twee geruchtmakende seksuele moorden op jonge kinderen. Enkele prominente HBC-vertegenwoordigers leenden zich ervoor in dit kader pedofilie aan de orde te stellen. Ook zonder een vooringenomen interviewer een hoogst ongelukkige poging tot bespreekbaar maken. Het COC-bestuur distancierde zich openlijk en in heftige bewoordingen van de eenzijdige benadering vanuit de pedofiel, de veronachtzaming van de belangen van het kind en het uitsluitend praten over mannen en jongetjes, wat de samenhang met homofilie accentueerde.

Tek. Ad Demis

Dit alles stond aanvankelijk in een brief aan het HB van de NVSH, maar kwam terecht in de burgeroorlog die toen op het verenigingskantoor woedde. De sekte ideologie lichtte hem uit het archief, en beantwoordde hem; het HB onderschepte het antwoord en verving het door een zeer andersluidend epistel. Waarvan de tekst weer niet te achterhalen bleek nadat het HB afgezet was.

Het hoeft geen verbazing te wekken dat de HBC pedofilie

vervolg op pag. 10

Henny Krijnen

De vorm

Geschiedenis, wat betekent geschiedenis als je niet weet wat je toekomst is. Achteraf geloof ik dat dat zo'n beetje het gevoel was waarmee ik me heb bezig gehouden met de Landelijke Werkgroep Pedofilie, in de jaren 1974, 1975 en 1976, respectievelijk als lid, als voorzitter en als penningmeester. Eigenlijk is het andersom; de tijd die ik tijdens mijn voorzitterschap in de werkgroep gestoken heb, heb ik eens becijferd op gemiddels acht uur per dag. En ik ben ook nu nog blij dat ik die periode heb meegemaakt al klinkt dat misschien wat vreemd. Ik heb er veel van geleerd.

Het waren roerige tijden binnen de N.V.S.H. Die periode is misschien het best te omschrijven als chaotisch; de "machtswisseling" op hoofdbestuur-nivo, de problemen rond de erkenning als landelijke werkgroep door de verenigingsraad, de verenigingsraad zelf, de financiële positie van de N.V.S.H., de reorganisatie op het verenigingskantoor enz. Dat alles had zijn effecten op het functioneren van de werkgroep en het waren niet de meest gunstige effecten.

Daarbij kwam dan ook nog dat belangrijke initiatiefneemsters hun activiteiten staakten en in feite was er geen bestuurlijk kader dat de zaken kon overnemen.

Toen ik eind 1974, tijdens een beleidsweekend in Bakkum, besloot mijn kandidatuur voor het voorzitterschap in overweging te nemen, wist ik niet wat me te wachten stond, de werkgroep trouwens ook niet. Naast het feit dat gedurende het jaar 1975 het schip varende is gehouden zijn er eigenlijk maar weinig zaken die het waard zijn hier gememoreerd te worden.

Als eerste is te noemen: de erkenning van de werkgroep door de verenigingsraad als lijkt een formele zaak, echter in die tijd was dat op verschillende manieren belangrijk, omdat vrijwel niets echt duidelijk was binnen de N.V.S.H. De verenigingsraad twijfelde aan van alles en nog wat, misschien wel het meest aan zichzelf. De erkenning door

de verenigingsraad hield en houdt in dat niet alleen op materiële steun gerekend mocht worden, ook de morele steun was daarmee min of meer gegarandeerd. In 1975 is ook een aarzelend begin gemaakt met de kontaktlegging met andere organisaties zoals: Kritische leraren, Belangenvereniging Minderjarigen, het reklasseringswezen. Echt vruchtbaar zijn die kontakten toen niet geweest, in het kader van verbreiding van de doelstellingen van de werkgroep heeft het niet veel meer betekend dan een basislegging.

En met het gebruiken van de term doelstelling wordt dan datgene aangegeven dat door mij toch wel een beetje als gemis werd ervaren. Begin 1975 ontbrak het de werkgroep aan concrete doelstellingen, natuurlijk was het wel zo dat iedereen met de beste bedoelingen bezig was, maar veel verder dan een "belangenvereniging" waren we niet. Ik hoop niet dat ik iemand beledig als ik zo de werkzaamheden van de werkgroep typeer, het is niet mijn bedoeling mensen te beledigen, maar als we eerlijk zijn en met z'n allen even terugblikken kunnen we niet tot een andere konklusie komen. Zo erg is dat nou ook weer niet, waren er wel doelstellingen geweest, dan had het op dat moment toch ontbroken aan mensen om die doelstellingen te realiseren. (Ook bij mijzelf ontbraken daarvoor de capaciteiten.)

Eind 1975 is rigoreus het roer omgegooid. Het beleidsweekend in Arnhem heeft een aantal verstrekkende gevolgen gehad, hoewel misschien niet direkt zichtbaar. De werkgroep ging naast de naam Landelijke Werkgroep Pedofilie de ondertitel voeren: werkgroep voor emancipatie van ouderen-jongeren relaties, een ondertitel die, als ik het goed heb begrepen, sindsdien de boventoon voert, en bovendien kon tijdens dat beleidsweekend een daadkrachtig nieuw bestuur samengesteld worden. De rol die ik in dat nieuwe bestuur speelde, die van penningmeester, is door mij beschouwd als een bijrol en had voor mij ook alleen de bedoeling mijn werkzaamheden af te bouwen. De weg die de werkgroep eind 1975 met het opnemen van de emancipatie-gedachte is ingeslagen is voor zover ik het kan bekijken een goede gebleken.

vervolg van pag. 9

op het COC-standpunt reageerde als door een adder gebeten, al is dat nu - afgezien van het accent op de 'ongevaarlijke' homo - voor de LWG Jeugdemanipatie volledig gesneden koek. Toen werd het ervaren als 'trappen naar een minderheid die het nog moeilijker heeft' waarbij eerdere ervaringen met het COC meewogen. Daarbij kwam dan de chaos in de NVSH op dat moment.

Twijfels over een etiket

Al met al verhaastte de COC-brief het wegvallen van het gevestigde kader. Riet Fonk, Ottie Lamet en mede-oprichter Gerd Pijl traden af, de HB-ers om andere redenen eveneens. Frans van der Lugt was in april '74 al overleden. Uit de AWG's was geen aanvulling te verwachten. De meeste leden een kwijnend bestaan, de ingezetenen "konsumeren alleen maar en wachten verder af hoe anderen iets aan hun situatie proberen te doen", zoals Ottie Lamet bitter constateerde. Zo ontstond een vacuum waarin nieuwe, ideologisch gemotiveerde lieden naar voren kwamen.

Tek. naar poster van werkgroep Pedofilie, voorraad ervan vernietigd in 1979.

Daarover valt te lezen in de bijdrage van een van hen, Henny Krijnen, die in 1975 voorzitter van de LWG pedofilie werd. Richard de Vries, de centrale figuur, herinnert zich nu:

"Ik ben twee keer op week-ends geweest, in Rijswijk en in Bakkum. Als ik er nu aan terugdenk dan is Bakkum een soort ontmoetingsweekend geweest geweest van mensen die bezig waren in afdelingen. Frits Bernard was toen bezig met onderzoekjes,

vanuit een vrij wetenschappelijke benadering. Ik voelde dat anders aan, vond dat we meer accent moesten leggen op omgang van mensen met elkaar, dus niet zo cijfermatig. Toen ook zijn nogal theoretisch klinkende stromingen ontstaan. Bijvoorbeeld of je in een nieuwe categorie moest gaan denken, of dat het hele categoriedenken al niet klopt. Dus: als je het woord pedofilie gebruikt, ben je al in maatschappelijke termen bezig."

Daar in Bakkum werd dus door Richard en anderen ontdekt, dat het etiket 'pedofiel' strijdig is met de emancipatie-gedachte. Als het betreffende gedrag (of gevoel) door het publiek als gewoon wordt ervaren, is een etiket niet meer nodig. Omgekeerd maakt een etiket dat het publiek er vreemd tegen aan blijft kijken, zodat het niet gewoon wordt.

In de overgang

Een verdergaande gedachte, ook daar al geformuleerd, is dat iedereen wel tenminste iets pedofiels in zich heeft, en dat het belangrijk is aan te tonen dat pedofiele ervaringen heel vergelijkbaar zijn met andere erotische ervaringen. Dat was dan de veelgeroemde, veel misbegrepen Brede Visie, waarvan ook Ben Füss in bijgaande bijdrage getuigt. Ben was trouwens de notulist die zich over Breda zo laatdunkend uitsloot. Het jaar 1975 was in veel opzichten een overgangsjaar. Het jaar tussen Bakkum en het beleidsweekend in Arnhem, waar de Brede Visie officieel werd aangenomen als beleidsuitgangspunt. De marsroute liep over Leiden en Utrecht. In Leiden had Richard zijn thuisbasis, waar Ben en ik begonnen aan het project 'levensverhalen'. Middels een oproep in Sekstant werden lezers uitgenodigd hun seksuele ervaringen als kind op papier te zetten. We wilden zo demonstreren dat kinderen seksuele wezens zijn, dat intieme contacten met leeftijdgenoten en met groteren niet wezenlijk verschillen, dat zulke ervaringen positief kunnen doorwerken. Pas in maart '77 zou dit project uitmonden in de verhalenbundel 'En me vriendje houdt van mij...'

Uit de bosjes

Utrecht was de plaats waar de landelijke werkgroep (LWGP) vanaf januari 1975 elke eerste zaterdag van de maand vergaderde. In het begin was dat een schuchter zoeken naar mogelijkheden. Door het verbeterde sociale klimaat kwamen er meer mensen die zich als pedofiel beschouwden, 'uit de bosjes'. Vandaar de nieuwe groepen, dat jaar, in Groningen, Den Bosch, Tilburg en Roosendaal. In de LWGP-vergadering ontspannen zich telkens debatten die als onderwerp een foldertekst, de inhoud van een infomap of de medewerking aan een TV-uitzending van 'Symbiose' hadden, maar eigenlijk over het verschil in visie gingen: zijn we nou een belangvereniging voor pedofielen of een actiegroep die zich ook bezighoudt met 'jeugdrelaties' of 'jeugdseksualiteit'. Die namen vielen in een eerste omdoopdiscussie, mei '75, uit de monden van de profeten van de Brede Visie. Daar ook werd Frits' klassieke inval 'Ganymedes' (een

klassiek herdertje dat wegens zijn schoonheid door de als arend vermomde Zeus werd gekidnapt) door Ben werd geradbraakt tot 'ga-nie-mee-dus?'

De wijde blik

Intussen moet vermeld worden dat Henny Krijnen als een soort eenmansbestuur optrad, noodgedwongen. Een solide penningmeester werd niet gevonden en secretaris Wil Jansen zat verstrikt in een proces dat uiteindelijk de Hoge Raad zou halen. Vergeefse moeite overigens. Moest er nu worden vergaderd worden over de leden die 'vast' zaten? Moest voorrang worden gegeven aan samenwerking met de algemene reclasseringsverniging en de huizen van bewaring? Of was samenwerking met de kritiese leraren en de belangverniging minderjarige belangrijker? Het weekend in Arnhem, november '75, moest uitsluitel bieden.

Na uitvoerige en stugge discussies, afgewisseld met een uitbundig en rijkbesprenkeld feest, besloten we weliswaar 'pedofilie' in de werkgroepsnaam te handhaven, wegens de herkenbaarheid, maar als ondertitel, tevens doelstelling te gaan voeren: 'werkgroep tot emancipatie van oudere-jongere relaties'. Een tijdelijke oplossing, die vier jaar bleef bestaan. Formeel werd als doelstelling afgewezen het 'nastreven van acceptatie van pedofilie als randverschijnsel'. Ook werd een persoonlijk groeimodel in drie fasen aanvaard, waarover de auteur Richard de Vries nu zegt:

"In Arnhem kregen we naast dit (de Brde Visie) ook het fase-denken: 1. het aanvaarden van een individueel probleem, 2. merken dat er veel meer zijn (die er mee zitten), 3. bekijken wat je er met elkaar in bredere zin aan kan doen. Zelf ben ik nogal actief geweest in het doorbreken van het maatschappelijk denken, en het vertrouwen op je eigen gevoel: niet denken dat je gek bent."

Meesters in paniek

Over de vaak heftige debatten in Arnhem en nog lang daarna, oordeelt Richard:

vervolg op pag.13

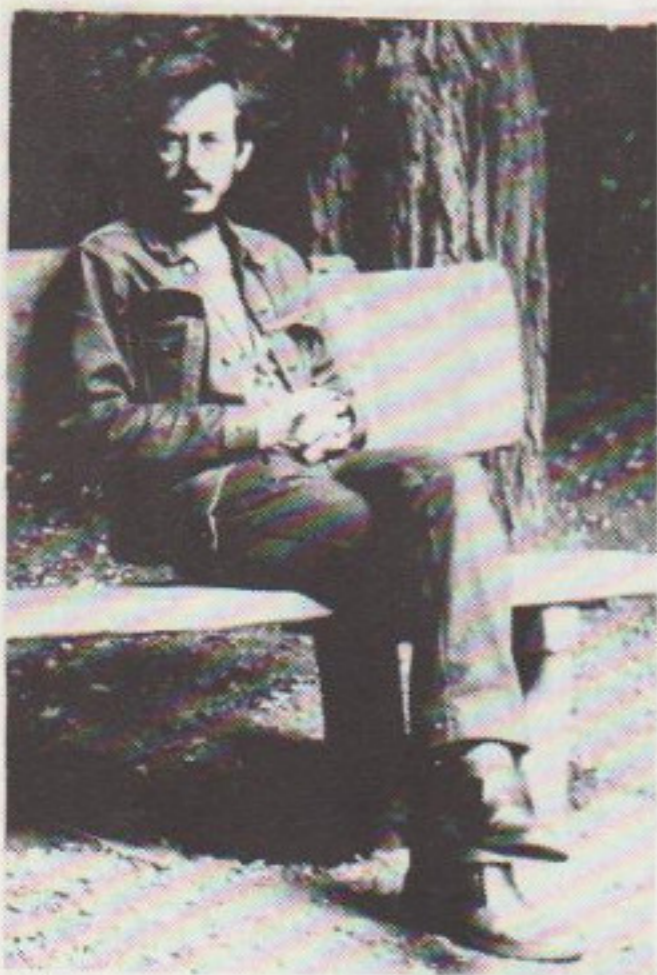

Ben Füss:

Pedofilie, een tic van iedereen

Centraal in mijn activiteiten in het kader van de werkgroep stond niet zozeer het produceren van notulen en een bundel brieven van jongeren over hun ervaringen, maar een idee. Bestaat pedofilie? Tja. Bestaan kabouters, bestaat sinterklaas, bestaan er heksen, bestaat James Bond, bestaat er vooruitgang, bestaat er een Domtoren? Bestaan er domme mensen of bestaan er mensen die zich als dom beschouwen?

Aan het "bestaan" van pedofilie heb ik aandacht gegeven in onder meer de weekendstukken van de LWGP in 1975, 1976 en 1978, in de nota Emancipatie in het denken van de LWGP, en vooral in het discussiestuk Pedofilie, een probleem van iedereen (lees: een tic van iedereen). Centrale stelling in dit laatste stuk was dat aan geen zinnelijk mens de tic pedofilie vreemd is. Anders gezegd: de zinnelijkheid van een mens is misschien wel selectief of kieskeurig, maar dan toch zeker niet uitgerend naar de grenzen en oogappels welke theologen,

'De jonge Freud'

Foto: Peter Nuss

8. NIKS.

In het DB blijkt gesproken te zijn over de mogelijkheid de redactie uit te breiden, over de functie van NIKS en over de locatie. Gorrit Goslinga verzoekt de structuurcommissie erover te denken en beveelt aan bij het spreken van rubrieken in NIKS voor LWG en AWC'S tevens te denken aan plaats voor DB en commissies; tenslotte oppert hij zelf met Peter Geul tot de redactie te kunnen toetreden. De vergadering beveelt een en ander aan bij de commissie en ziet het onderwerp in September gaarne tegemoet.

9. Wvttk.

9.1. Huish. Reg.
Ben Füss meldt dat op 17 juni in de VR de be-

6

handeling van het huishoudelijk reglement plaatsvindt. De voorstellen vanuit de LWGP zegt hij niet te kunnen doorgronden, maar meent dat de strekking van het betreffende besluit van de LWG rond bevoegdheden over de AWC was: geen richtlijnen van de LWG'S aan de AWC'S; de VR slechts vaardigt algemene beleidslijnen uit; de AWC is slechts aan de afdeling verantwoording verschuldigd. Spreker con-

"...maar de stukken gaan ook naar buiten..."

biologen en psychiaters wenselijk achten. Als voorbeeld werd genoemd hoe de modale Nederlander op deze zinnelijkheid wordt aangesproken door de dure advertenties in dagbladen en niet te vergeten de damesbladen. Blikken en kontjes ook van kinderen kloppen daar het geld uit de zak of waar het geld ook mag zitten. Hierom meende ik de minder welgestelde werkgroepsleden er ook op te moeten wijzen dat Margriet en Libelle goedkoper zijn dan Billy en ook beter.

Deze stelling werd enige tijd later onverwacht ondersteund door het C&A-incident. Vanaf 1976 was het mijn gewoonte de notulen van de LWGP te verluichten met kleine prentjes of cartoons. Zo versierde ik de notulen van 4 juni 1977 met de C&A-advertenties van dat jaar voor kinderbadkleding, precies zoals ze in de dagbladen verschenen waren. Welwel. Ik mocht vernemen dat zich ter vergadering enkelen, toch door de wol geverfde medemensen, in afkeurende zin over deze layout hadden uitgelaten. Wij

Notulist en illustrator: Ben Füss

Het voorstel van Ben Füss de vergadering even te schorsen wordt aangenomen. Het voorstel van Ben Füss deze besluiten te vergeten en de commissie te vragen aandacht te schenken aan deze discussie, aan de agendavoorstellen van henzelf en

van Jan Schuijter en aan de taakverhouding van DB en voorgestelde commissie, wordt verworpen. Het voorstel van Gorrit Goslinga met het verzoek aan de commissie de aangenomen besluisstuk te maken aan de hand van de be-

Notulen LWG 3 juni 1978

een groep Voor Socialistische Opvoeding. Te overwegen is dat dit interessant klinkt in verband met onze koele contacten met de PvdA, ook socialisten.

10. Rondvraag.
10.1. Utrecht. De afdeling Utrecht krijgt een commissie landelijk beleid; Gorrit Goslinga en Hennie Boselie denken daarin deel te nemen; het lijkt een goede plaats voor de voorbereiding op de VR.
10.2. NIKS. De structuurcommissie wordt ter verduidelijking gevraagd voorstellen rond NIKS in de totaalplannen op te nemen en ook de redactie dan uit te

7

in de werkgroep vinden die prentjes wel leuk, maar de stukken gaan ook naar buiten. Ja, en die buitenstaanders zouden de aard der prentjes heel wel verstaan. Maar gelukkig stond aan de achterzijde der stukken dat C&A toch voordeliger was. Dus het was gaen porno, maar een mop. Weg de onrust.

Op de notulen van 3 juni 1978 bracht ik de oogst van dat jaar aan. Nu brachten de lonkende kindertjes onrust op het verenigingskantoor. De reproductieafdeling voelde de goede naam van de medewerkers in het geding. Nu, de stukken zijn toch wel door de machine gewrongen, maar waarschijnlijk met de ogen dicht.

Zoiets vind ik nou aardig. Ik moet hier ook wel eens aan denken als gepraat wordt over het optreden van kindertjes in pornoblaadjes en hoe daarnaast alle mensen in het land zich vergapen aan die schatjes van kinderen, waar je gewoon niet van af kunt blijven met je uiteraard liefhebbende vingers, als ze eenmaal de kleding van Brenninkmeijer aanhebben.

"Ik heb het gevaarlijk gevonden, dat het er wel eens meer leek te gaan om het gelijkhebben, het elkaar om de oren slaan; als dat gebeurt heb je de kern niet begrepen, namelijk dat het juist gaat om een positievere manier van omgaan met elkaar. Je kunt er wel veel over praten, maar als in je gedrag niets merkbaar is, dan begrijpen anderen het niet".

Richard, die in Arnhem het zogeheten sterke bestuur-Zwerus formeerde, letterlijk in de wandelgangen, zegt terugblikkend op Arnhem nu: "Voor mij was in Arnhem de kern, dat het woord 'pedofilie' het probleem van een aantal mensen suggereert, terwijl je het ook breder kunt bekijken: er schort in het algemeen iets aan de verhouding tussen ouderen en jongeren: ouders en kinderen, leraren en leerlingen. Als je op een gegeven moment anders met elkaar omgaat, zullen emoties daar een rol bij gaan spelen, en ook seksualiteit. Het wordt niet meer specifiek vanuit een seksuele hoek bekeken. Het gaat dan om de algemene omgang, de emoties, de gelijkwaardigheid."

Waarmee dan de Brede Visie een nieuwe verbreding krijgt. Maar leg dat maar eens uit aan mensen die net pedofiele gevoelens bij zichzelf hebben ontdekt, en op zoek zijn naar een identiteit. Of aan onderwijzers die tijdens een schoolkamp een vreselijke ontdekking doen. Pieter van der Plaats, van '75 tot en met '79 afgevaardigde van Amsterdam in de LWGP, herinnert zich het volgende voorval:

"Toen we het weekend in Arnhem hadden, kwamen we vrijdag dat centrum binnen. Daar bleek tot zaterdag nog een groep schoolkinderen te zijn, met onderwijzers. Die kwamen er achter dat er pedofielen in het gebouw waren. De kinderen werden een beetje uitdagend, de meesters waren in paniek. Die hebben 's nachts wacht gelopen, en waren blij dat het weer licht werd."

Voor onze eigen mensen

Na Arnhem werd het anders. Op de vergaderingen werd de sfeer zakelijker, zelfs met iets verbetens. Het 'sterke' bestuur van Gerard Zwerus zat vol met plannen, die werden gefrustreerd door gebrek aan actief kader en

'77 in rai en rechtszaal de aanval ingezet

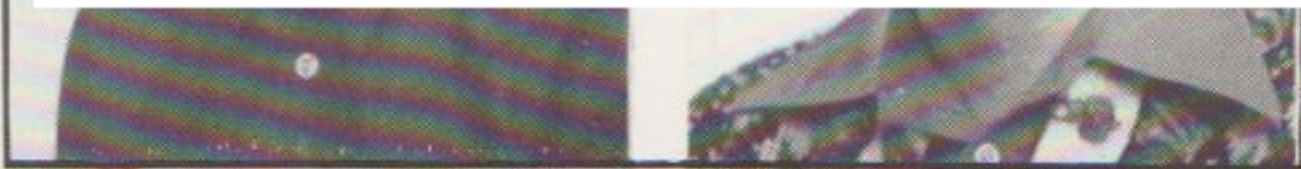
door de wel meebeslissende maar nauwelijks of niet meedenkende achterban. Beter draaiende werkgroepen, die ook LWGP-functionarissen opleverden, maakten een mescherpe scheiding tussen fase 2, de huiskamerbijeenkomst en later de open avond, en fase 3, de werkgroepsvergadering. En ook dit 'in bredere zin iets aan je probleem doen', lees het stuk van Jan Schuijjer er maar op na, nam nog vaak de vorm aan van belangenbehartiging, of werd door de buitenwacht meteen gezien als het opkomen voor bepaalde personen die iets seksueels met kinderen hadden gedaan of wilden doen. Proces-

heeft toen geld ingezameld om die advocaat te kunnen betalen; Hennie Boselie heeft op de Miami Nightmare nog voor publiciteit gezorgd. Geweldig, ik weet niet of ik het zonder die steun principieel had kunnen stellen."

Het belang van het kind

Principieel betekent hier dat iemand ervoor nitkomt dat hij verantwoordelijk is en blijft voor zijn strafbare daden, en niet in verzachtigende omstandigheden vlucht. Niet dat het kind toen vergeten werd, maar het figureerde toch hoofdzakelijk als demonstrant of onlastend getuige. In april 1976 kwam het onderwerp 'kinderen in de porno' voor het eerst in werkgroepskring ter sprake. Aanleiding was een artikel van Thom van der Loo, toen nog geen voorzitter van de NVSH. Rob Gienow, toen nog geen bestuurslid van de LWGP, redigeerde een door de werkgroep overgenomen antwoord, waarin hij Thom selektieve verontwaardiging verweet: er is geen principieel verschil

edit

Pieter van der Plaats

Henk Prins

sen, zoals die van bestuursleden Harry van der Lee (in mei '78) en Henk Prins, kregen veel aandacht. Henk: "In 1977 ben ik opgepakt, en heb toen erg veel steun van de LWG gehad. Ik wilde het principieel stellen voor de rechtbank, het was een van de eerste keren dat dat voorkwam. Hans Zwerus is toen getuige-deskundige geweest en Gerard heeft voor een uitstekende advocaat gezorgd. Het Humanistisch Verbond in Eindhoven

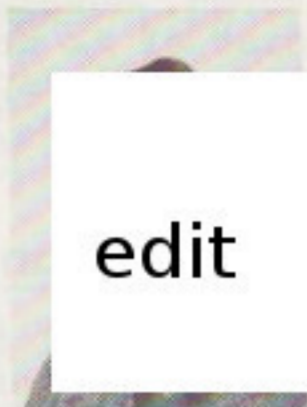
met andere porno en andere kinder-exploitatie: dus is er niets mis als een kind zelf beslist dat het aan een niet-commercieel porno-project meewerkt. Pas in 1980 zou dit gevoelige onderwerp opnieuw en dan diepgaander aan de orde komen. Maar de notie dat de belangen van kind en kindervriend weleens tegengesteld kunnen zijn werd nog niet opgepikt in '76. Wel knokte

vervolg op pag. 14

Jan Schuijjer:

Kiezen
voor
jeugd-
emancipatie

edit

Wellicht is het verduidelijkend als ik de ontwikkeling die in de laatste tien jaar in de NVSH rond het thema 'pedofilie' heeft plaatsgehad toelicht. Je kunt hierin vijf fasen onderscheiden. De eerste, van 1971 tot 1972 werd gekenmerkt door wetenschappelijk of als zodanig bedoeld onderzoek naar het probleem pedofilie. Dit culmineerde in 1972 in de uitgave van het boekje 'Sex met Kinderen'. Tussen 1972 en 1975 lag de nadruk vooral op het bijeenbrengen van pedofielen: ontmoeting om samen aan lotsverbetering te werken. Een hoogtepunt, of eigenlijk dieptepunt in deze periode was de medewerking aan twee uitzendingen van AVRO's Televisier over pedofilie, in 1974 gemaakt naar aanleiding van een tweetal moorden. Tussen de bestuurswisseling eind 1975 en de start van de politieke commissie eind 1977 ging het vooral om maatschappelijke actie voor het recht van pedofielen op een gelijkwaardige plaats in de samenleving. Uitingen hiervan waren vooral het congres 'pedofilie en samenleving' in maart 1977 in de RAI in Amsterdam, alsmede een hele reeks radio-uitzendingen over pedofilie. Kenmerkend voor deze tijd was een sterk idealiseren van pedofiele relaties en een nadrukkelijk afzetten tegen elke kritische relativisering hiervan.

Vanaf eind 1977 tot medio 1979 werd echter het probleem steeds meer als een jeugdprobleem gezien: kinderen hebben geen recht op seksuele contacten en het probleem pedofilie is daarvan een afgeleide. Dit kwam

vooral tot uiting in het rapport 'leeftijdsgrenzen in de zedelijkheidswetgeving'. Met deze benadering werd de positie van het kind centraal gesteld en zou je dus al van 'jeugdemancipatie' kunnen spreken. Voor dit laatste is echter nodig dat je - waar het de seksualiteit betreft - behalve voor het recht van kinderen op sexueel contact ook opkomt voor het recht van kinderen om daar desgewenst van verschoond te blijven. Anders beperk je je namelijk tot die belangen van kinderen die samenvallen met die van pedofielen. Nu heeft de landelijke werkgroep natuurlijk nooit ontkend dat kinderen ook recht op 'geen sex' hebben, maar het is nooit ontkend als punt van actie. Tegenvoerdig gaat het echter in de LWG meer om seksuele vrijheid van kinderen. Dit blijkt bij voorbeeld uit de discussie over kinderporno die hier nu gevoerd wordt. In het bijzonder de laatste stap is voor velen in de afdelingswerkgroepen waarschijnlijk er één te ver geweest. Op het gebied van pedofilie kunnen de bestaande hulp- en ontmoetingsactiviteiten echter best worden voortgezet. Zodra het echter gaat om een maatschappelijk stellingname moet je een keus maken vóór jeugdemancipatie en het oordeel over pedofilie daarvan laten afhangen. Je kunt deze zaken niet naast elkaar zetten omdat je dan je keuze niet duidelijk maakt.

In de landelijke werkgroep is het oude idee van de ideale pedofiele relatie naar de achtergrond gedrongen. Diverse werkgroepleden die bijvoorbeeld in het onderwijs met kinderen te maken hebben hebben een goed inzicht gekregen in de manier waarop kinderen vaak op een onplezierige manier met een seksuele bedoeling gemanipuleerd worden, zoals het lastigvallen op straat en in het zwembad. Door dit alles is er eigenlijk een kloof ontstaan tussen afdelingswerkgroepen en de landelijke werkgroep. De groep die het gezicht van de landelijke werkgroep bepaalt is vrij klein en bevindt zich nu in een wat geïsoleerde positie doordat de vrij sterke gerichtheid op uitsluitend pedofilie bij wat nu de achterban is een belemmering vormt voor de noodzakelijke verbreding van de basis.

vervolg van pag. 13

de werkgroep in '77 voor het vriendje van Rob Gienow, dat vanwege die relatie in een kindertehuis terecht kwam door ingrijpen van de kinderbescherming.

Naar het grote publiek

Het geval van Henkie, nog steeds terug te vinden in onze infomap, was een van de aangrijpingspunten die Gerard Zwerus het publiek liet vatten in zijn openingsrede op de conferentie 'Pedofilie en Samenleving'. Dat was in maart '77 in de Amsterdamse RAI. Alle schroom die nog resteerde van het AVRO-trauma uit '74 werd hier resoluut afgeworpen. Direkte aanleiding was de publikatie van een gelijknamig rapport van een NCGV-commissie, die daar meer dan twee jaar aan had gewerkt. NVSH en NCGV deelden dan ook de verantwoordelijkheid voor de conferentie. Gerards rede zette de toon voor de conferentie: een warm pleidooi voor het serieus nemen van gevoelens van kinderen en volwassenen voor elkaar, die vooral werden gedwarsboemd door de 'zedeloze zedenwet'. Achter de inleiders, onder wie Hans Zwerus en Edward Brongersma, torenden twee uitvergrotingen van de posters die het batig saldo vormden van de omstreden stand, september '76 op de Rotterdamse seksbeurs. met de motto's 'De wet kent grenzen, de liefde niet' en 'Samen leven begint nooit vroeg genoeg.'

Impressionistische weergave van de poster.

Aansluitend op de conferentie ontstond een lang uitlopende publiciteitsgolf van krantenstukken, tijdschriftartikelen en radio-programma's. Een damesblad als Margriet, geil-lust-bladen als Panorama en Nieuwe Revu ontdekten het onderwerp en als bekroning was er het Groot Uur U op de TV bij Koo Postema ('het enige onderwerp dat ik niet aandurf'), oktober '78. Een wijze Prongersma, een hartelijke Hannie Boidin, voorzitter van de werkgroep Utrecht, en twee voormalige jonge partners overtuigden velen of zetten ze tenminste aan het denken.

'79 in rapport en petitie kind centraal

Schuijjer te zien is, een grote rol speelde in de verdere ontwikkeling van de LWGP. Deze commissie was als de eerste permanente, daarvoor waren er alleen commissies voor korte termijndoeleinden, werd in januari '76 ingesteld. Pas vanaf september '77 echter, toe Jan er de voornaamste motor van werd, kwamen de grote werkstukken los: overlegbesprekingen met de parlementaire specialisten, het rapport 'Leeftijdsgrenzen in de zedelijkheidwetgeving' samen met Coornhertliga, Humanistisch Verbond en dominee Klamer, en de petitie tot herziening van de zedenwet, die in juni '79 aan de 2e kamer werd aangeboden. Beide belangrijke opinievormers zijn volledig geschreven vanuit het kindbelang; de opvatting dat als er een probleem bestaat rond kinderen en seksualiteit, de oorzaak te vinden is in de onmondigheid van de kinderen in de maatschappij, waarvan de wet een uitvloeisel is. Aan deze vernieuwde invalshoek is de inbreng van Hans Zwerus, zijn vriendin Els Peters en die andere LWGP-feministe Jos Spetter zeker niet vreemd. Maar eindre-

dakteur was Jan Schuijjer, op wiens kwaliteiten achter het bureau wij nog wel terugkomen. Bij zijn vertrek naar Amerika bijvoorbeeld, komend najaar. Nog een derde tekst moet genoemd worden waarin zijn aandeel groot was: de beleidsnota die de nota pedofilie van '74 moest vervangen. In september '78 stelde de LWGP daartoe een commissie in, in augustus '80 nam de verenigingsraad het resultaat aan als de nota jeugdemancipatie. De hierboven genoemde redenering vanuit het kind is daardoor voor de hele NVSH beleidgrondslag geworden.

Verhitte gemoeiden

Ik zou onrecht doen aan de historie als ik voorbij zou gaan aan de keten van interne conflicten, die vooral in de jaren '76 tot en met '78 de LWGP hebben geteisterd. Subjektief, want destijds een van de grootste conflict dragers, meen ik achteraf vast te stellen dat het vooral ging om de informatiekloof tussen de bestuursleden en sommige afdelingswerkgroepen, die zelf geen bestuurslid telde. Uit die informatiekloof kwam een mentaliteitskloof voort. Het bestuur telde doorgaans enkele bulldozerachtige karakters, die hun dadendrang en doordachte ideeën geremd zagen door de afdelingsafgevaardigden, die alles formeel moesten goedkeuren maar die heel andere zaken na aan het hart hadden liggen en vaak niet eens de vergaderstukken lazen. Daarbij waren we dan gezegend met vrij veel mensen die het hart op de tong

vervolg op pag. 16

televisie Ma 30 OKT.

Pedofilie

Koo Postema: aandacht voor pedofilie.

In een „Groot uur „U““ wordt aandacht besteed aan het (tere) onderwerp pedofilie. Ofte wel: een volwassene verlangt naar of heeft seksueel contact met een kind van hetzelfde of van het andere geslacht. Ons normstelsel, en daarmee het justitie

Vanuit een nieuw perspectief

Het zijn vooral deze confrontaties met de buitenwacht geweest die de werkgroepskern dwongen tot herbezinning. Een vraag als: stellen we pedofiele relaties niet veel te mooi voor? werd besproken in de LWGP-vergadering van maart '77 en in NIKS, dat in januari '77 begon te verschijnen. Achter het grauwgroene kaff werd de degen gekruist door Edward Brongersma en Hans Zwerus, die al lang meer was dan slechts Gerards meelevende broer. Hij eiste aandacht op voor het belang van het kind, ook tegenover de pedofiel als hun belangen strijdig zijn.

De confrontaties met de buitenwacht waren er ook voor de politieke commissie, die zoals in de bijdrage van Jan

Demonstratie in Den Haag, mei '78

Foto: S. v.d. Velde

Hans Zwerus

Van de volwassene naar het kind.

In de afgelopen tien jaar is er ten aanzien van pedofilie, juist binnen de werkgroep, veel veranderd. Mijn veronderstelling is dat de richting van deze verandering zich verder zal doorzetten in de toekomst. Ik wil aan de hand van het verleden, het heden en de toekomst heel globaal de lijn van deze verandering aangeven.

Verleden

synthese VOLWASSENE - kind

Het aksent in het verleden lag duidelijk op de volwassene. Allereerst werd er door onderzoek (Frits Bernard) een poging ondernomen "de pedofiel" te ontdekken. Dit was nodig om het bestaande (negatieve) vooroordeel jegens de pedofiel te weerleggen. Naast de "wetenschappelijke" weerlegging was vooral Brongersma actief op het gebied van de ideologische weerlegging. Het beeld van een edel-pedofiel ontstond. De ene mythe werd door de andere bestreden. Druitgesproken lag aan deze benadering het idee ten grondslag dat de belangen van de pedofiel en de belangen van het kind parallel liepen.

Heden

synthese volwassene - KIND

Langzamerhand kwam er kritiek los op deze benadering. Het kind kwam in het centrum van de aandacht. De mythe van het a-seksuele kind werd bestreden en zijn onmondige positie werd aan de orde gesteld. Het recht op (seksuele) zelfbepaling van het kind werd de scharnier van onze benadering. Als een kind met een volwassene wilde vrijen, dan was dat louter en alleen de zaak van het kind. Hier is nog steeds sprake, zij het wat voorzichtiger, van een belangenverstrengeling tussen het kind en de pedofiel.

Toekomst

antithese kind - volwassene

Door invloed van het feminisme werd ook de vraag binnen de werkgroep belangrijk of er naast de tegenstelling man - vrouw, er ook sprake is van een tegenstelling volwassene - kind. Guus Kuijer heeft recentelijk dit thema uitgewerkt in zijn boek "Het geminachte kind". De pedofiel is ook de volwassene. Bestaat er tegenstelling tussen de pedofiel en het kind? Steeds vaker hoor je de kritiek dat veel pedofielen, zoals veel mannelijke heterofielen, het kind praktisch louter en alleen zien als lust-objekt.

Betekent het voor een kind veel als hij van een autoritair gezin naar een autoritaire pedofiel verhuist? Als de rechten van het kind voorop staan, betekent dit dan niet dat zijn neen zeggen tegen een pedofiele relatie, serieus genomen dient te worden? Als een kind nee zegt bedoelt het nee. Wie weet betekent binnenkort pedofiel ('houden van kinderen'): iemand die het recht van kinderen respecteert, dus kindvriendelijk is in plaats van: iemand die zich seksueel voelt aangetrokken tot kinderen.

edit

"...tegenstelling tussen pedofiel en kind?"

Deze ontwikkeling in het algemeen, van volwassene naar kind, van seksueel betrokken zijn op een kind naar een algemeen kindvriendelijke benadering, zal dunkt mij eerder nauwe tegenstellingen oproepen tussen de pedofiel en het kind. Al met al een gunstige ontwikkeling, als deze gepaard gaat met de emancipatie van het kind.

vervolg van pag. 15

en de emotie dicht aan de oppervlakte droegen (het onderwerp laat zich ook niet licht ongeëmotioneerd behandelen). Mijn opvolger als secretaris en voorganger als VR-afgevaardigde, de uitgever-dichter-voordracht-kunstenaar Robert M. Boer verdient in dit verband vermelding. Soms werd het echt volkstheater als de representanten van Maastricht weer alle innen en uiten wilden herkauwen en daarna terugspelen naar de basis.

Een lastige stad

De zelfstandigheid van de AWG's speelde een voorname rol, of eerder de angst voor aantasting door een bestuur dat er graag voor uitkwam dat het graag een eensgezinde, samenhangende en herkenbare strategie zag uitgevoerd. Tenslotte waren er, vooral in de botsingen met de AWG Amsterdam, de verschillen in visie-ontwikkeling. Dat mag blijken uit een terugblik van Pieter van der Plaats, die wel degelijk in Arnhem was: "Amsterdam en de LWG zijn zo'n drie à vier jaar geleden uit elkaar gegroeid. De LWG vond dat mensen die bang waren voor pedofilie naar zichzelf moesten kijken, en er zelf wat aan moesten doen. Amsterdam zei: je mag bang zijn, en daar willen we je bij helpen, voorzichtig. Ook nu wil de LWG het niet meer over pedofilie hebben, maar over relaties en jeugdemancipatie. Amsterdam vindt dat niet juist, die vindt pedofilie in het vaandel beter voor de herkenbaarheid. Eigenlijk moet je het zien als verdeling van de taken tussen LWG en AWG. Mijn aanwezigheid in de LWG zag ik ook als kritische begeleiding bij het doen en laten van de LWG-kern. Dat ging er wel eens hard aan toe, maar dat geeft niet. Met Gorrit lag ik vaak overhoop." Dat laatste kan Gorrit volmondig beamen, met de kanttekening dat er met Pieter tenminste altijd te praten viel.

Gescheiden marcheren

Zo werd de verbreding naar jeugdemancipatie niet door alle AWG's opgenomen. Ook diegene die in oktober '79 meegingen met de naamswij-

edit

Johan Kamsma

ziging van de LWG vulden dat niet alle op dezelfde wijze in. Johan Kamsma, lid van de Haagse werkgroep: "Nu zijn we een van de meest actieve groepen in Den Haag. We krijgen veel medewerking van het bestuur. De opkomst is redelijk goed, de contacten met reclassering en andere worden steeds beter. Maar in tegenstelling tot Utrecht of Rotterdam staat pedofilie hier nog wel erg hoog in het vaandel."

De ontwikkeling leidde onvermijdelijk tot een functionele splitsing: nadat vanaf '78 gewekt was met een drie-ledige LWG-vergadering (afdelingszaken - uitdiepingspunt - landelijke zaken) werd in november '79 de kerngroep gevormd, overlegorgaan van bestuur en de reeds talrijke commissies. De LWG-vergadering kreeg zo meer ruimte voor de AWG-belangen. Weer een jaar later, daartoe geprest door een VR-besluit, gingen we over tot splitsing in een LWG Pedofilie, samenwerkingsorgaan van werkgroepen, en een LWG Jeugdemancipatie, actiecentrum van individuele NVSH-ers.

Een flauwe glimlach

Zo beland ik in mijn uitgebreide terugblik niet geheel ongemerkt in het heden, en ontdek nog veel te hebben overgeslagen. Wie van degenen die er toen bij waren zal een flauwe glimlach van herkenning onderdrukken bij de schilderachtige namen waardoor diverse half- en heel-mislukte projecten een plekje in de geheugens opeisen? 'De visitatiecom-

'80

een nieuwe toekomst: kindervuist

missie' stond de AWG's bij in conflict en stagnatie, het 'wittevlekkenplan' beoogde de stichting van AWG's in alle hoeken des lands, het 'horzelpoortje' was een plan tot achtervolging van officieren van justitie met standaardbrieven, het 'grijsboek' moest een documentatie van politie- en justitieactiviteit worden. Niet

alle fraaie namen staan voor mislukking. 'Snoepjes' was een succesvol theaterproject samen met de Delftsche Komedie; 'de androcuraffaire' was een geslaagde publiciteitsslag tegen een op justitieslachtoffers toegpaste super-kamfer.

Waar valt beter mee te besluiten dan met de jongste term in deze reeks: Kindervuist. Voor het eerst werkt onze LWGJ samen met kinderen voor de belangen van kinderen. Die kant gaan we uit, daar ligt onze toekomst en nergens anders. Voor de rest geldt, wat Henk Prins ons meegeeft als bemoediging en opwekking:

"We moeten naar de mensen toe, we moeten ons manifesteren, en dan zullen we ook veel minder spanningen krijgen. En als ik dat eerste artikel in Vrij Nederland herlees, dan denk ik: er is toch wel heel wat veranderd."

"...naar kinderstrijd". De nieuwe poster.

BAAS IN EIGEN BROEK

edit

WIJ BESLISSEN
-ZELF WE LOVER ONZE SEKS!-
JIJ TOCH OOK?

NVSH WERKGROEP JEUGDEMANCIPATIE POSTBUS 132 5240 AC ROSMALEN

S. vd. Veld

gesneden koek

hapklaar gezaagd door gorrit goslinga

Een rubriek zonder naam, dat is toch eigenlijk maar behelpen. Daarom was ik best tevreden met de reacties op mijn tweede oproep om een naam van deze rubriek over akties, vergaderingen en projekten van en met de landelijke werkgroep jeugdemanipatie. Tevreden vooral wegens het goede gehalte van deze nieuwe golf suggesties. De winnende titel ziet de lezer hier afgedrukt: de inzender, oud-redakteur Peter Geul werd daarmee de trotse eigenaar van de uitgeloopte prijs, een NVSH-minivibrator. Eervolle tweede werd de inzending 'Symposium!'

Liederlijk

Symposium zou bruikbaar zijn als naam vanwege de toenevende gewoonte bij organisaties om bijeenkomsten met een pennel en een zaal zo aan te kondigen. En vanwege de eerste betekenis die het woordenboek van Van Dale aan dit Griekse woord geeft: 'liederlijk gastmaal'. Dat de Utrechtse universitaire kinderartsen en -psychiaters zo'n liederlijke bijeenkomst georganiseerd hebben heeft de lezer op pagina 3 mogen lezen. Er komen - wegens overweldigende belangstelling - trouwens nog twee herhalingsoefeningen: op 20 februari en op 20 maart. Het COC en de NVSH bereiden ook gastmalen voor die te gebeuren staan in het late voorjaar en waar de positie van het kind tot de discussiethema's zal behoren. Bij de NVSH betreft het een onderdeel van het eeuwfeest.

Lastig

De Afdelingswerkgroep Amsterdam heeft aangekondigd een eigen symposium te gaan houden op 7 maart in het etablissement Krasnapolsky, over herziening van de zedelijkheidswetten gezien vanuit pedofiele invalshoek.

Daarvoor zijn vertegenwoordigers van alle grote en linkse kleine partijen uitgenodigd voor deelname aan een forumdiscussie. De LWG Jeugdemanipatie is, zoals het nu ligt, niet gelukkig met dit landelijk gebeuren op het haar door de NVSH toegewezen beleidsterrein.

De naam die het net niet haalde

Dit temeer omdat de organisatoren samenwerking hebben afgewezen. De onvrede richt zich allereerst op de dreigende doorkruising van de al jaren gevoerde beleidslijn, dat de NVSH de zeden-artikelen over kinderen benadert vanuit het belang van het kind (en dus niet vanuit de 'pedofiele' volwassene). In de tweede plaats ziet de LWGJ zo politici geprovoceerd worden tot het zich vastleggen op onwrikbare standpunten, terwijl de discussie van deskundigen en belangenorganisaties nog maar net is begonnen, en er nog zoveel argumenten niet

zijn doorgedrongen. De LWGJ heeft dan ook het Algemeen Bestuur van de NVSH gevraagd via het afdelingsbestuur van Amsterdam zijn invloed aan te wenden om te zorgen dat het landelijk NVSH-beleid op dit terrein eenduidig blijft.

Langdurend

Het zittende AB heeft intussen de langste tijd er op zitten. Direkt na het eeuwfeest zullen voorzitter Thom van der Loo en secretaris Henk de Boer definitief aftreden. De verenigingsraad heeft een commissie benoemd die op zoek moet gaan naar opvolgers voor een interimbestuur. Dat zou dan de zaken moeten waarnemen tot de VR is uitgepraat over de beleidsstukken die nog op behandeling wachten, met name een rapport van een commissie die zich bezig houdt met de afbakening van de bevoegdheden tussen AB en VR. Haalt de VR 1984? Op deze manier wel...

Leeft

Wat het komitee Kindervuist ook organiseert, geen symposium. Over de manifestatie op 21 maart in Utrecht heb ik al enige malen bericht. Het gebeuren is nu

getooid met de naam 'Kinderstem' en er is zoveel subsidiegeld binnen dat doorgaan ervan vaststaat. Wie zich tijdig meldt bij postbus 255 te Doorn (NIEUW, jazeker!) ontvangt alle informatie die nodig is. De opzet van de dag zal zijn, kinderen ter plekke (meer) bewust te maken van hun belangen en (gebrek aan) rechten, en ze die te leren vertalen in politieke eisen aan aanwezige vertegenwoordigers van partijen. Ex-onderwijsminister Jos van Kemenade zal daar in elk geval bij zijn. De voorpubliciteit zal zich concen-

treren op de scholen en clubhuizen in het Midden Des Lands. De folders en ander uitdeelmateriaal zijn nu nog in de maak. Via de televisie zullen zeker het NOS-programma 'Klem' en het IKON aandacht besteden aan de nadering van 'Kinderstem'. Op 1 februari besloot het Kinderbestuur een tweede nummer uit te brengen van het gelijknamige KV-orgaan, speciaal gericht op de grote dag. Een enthousiaste voorbereidingsgroep is bezig met diverse taken en zoekt nog uitbreiding en mensen die op de dag zelf hand- en spandiensten willen verrichten. Aanmelding bij voorkeur via de Doornse postbus. Kindervuist denkt voorlopig nauwelijks verder dan de 21e maart. Waarschijnlijk komt er nog een weekend om het seizoen 1981-'82 voor te bereiden.

Leden

Ook de LWG Jeugdemancipatie denkt in de richting van een weekend. De huidige 15 leden willen het bestand graag verbreden tot 50 aan het eind van het jaar, liefst vanuit een uiteen-

lopende belangstelling voor de lieve jeugd (ouders, onderwijzers, clubhuizers) en het mens-zijn (feministes, bewegingsmannen, flikkers). Een wervende tekst zal in maart in een groot aantal bladen verschijnen, met daarin de datum van een avondbijeenkomst in april. De daar naar voren komende serieus geïnteresseerden kunnen dan met de huidige leden in mei een weekend houden om te broeden op praktische toekomstplannen.

Leesspul

Het bestuur is daarop vooruitlopend bezig orde op zaken te stellen aangaande het info-materiaal. JEP-Eindhoven (zie de advertentie op pagina 26) zal het aanbod krijgen, te gaan optreden als officieel wederverkoper van onze publikaties. Er komen nieuwe uitgaven: een algemene folder, een kinderfolder, een folder over pedofilie, een infomapje over de wetswijzigingsplannen, een brochure met de tekst van de beleidsnota jeugdemancipatie en een herdruk van de verhalenbundel 'En

(advertentie)

me vriendje houdt van mij'. Dan loopt archivaris Ben Füss nog met het plannetje, een maandelijkse knipselkrant te verzorgen, die bij voldoende deelname f3,75 per keer zou moeten kosten. Wie geïnteresseerd is mag ons dat nu al melden.

Lien

Melai: hoe zouden we hem vergeten? Het gezamenlijk commentaar van de NVSH en acht andere organisaties op zijn rapport (waarover uitvoerig in de vorige NIKS) zal medio februari worden aangeboden aan de voorzitter van de vaste 2e kamercommissie voor justitie, Annelien Kappeyne van de Coppello, door een delegatie onder leiding van Rob Tielman, voorzitter van het Humanistisch Verbond. Daarop aansluitend wordt de tekst aan de pers aangeboden tijdens een informele bijeenkomst in Nieuwspoor. Men houde dus zijn media in de gaten.

(van onze)

Een paar boekjes waarin het kind centraal staat.

Paul Valois Woestijnbloemen
een klein boekje dichtertijkheden
isbn 90 70144 22 0 f 2,50

Paul Valois Tijdreis
een nieuwe bundel dichtertijkheden fraai verlucht met foto's.
isbn 90 70409 01 1 f 5,75

Robert M. Boer
Een web van zacht gesponnen Draden
een tekstbundel waarin eenzaamheid centraal staat - geïllustreerd.
isbn 90 70144 24 7 f 12,50

Niet zo verlegen (2) tekst f 2,50
Hekwerk=Gekkenwerk affiche f 2,50

Alle prijzen zijn exclusief verzendkosten.
Postbus 12024 3501 AA Utrecht. (31.10.23)
Bij elke bestelling het boekje Nostalgie gratis.

5 JAAR RMB PRESS

leesdis

geserveerd door: paul valois; gorrit goslinga; jan pollaerts; hans zwerus.

De Natuur in onze Kinderen

DE WERELD IS DE SPEELPLAATS VAN HET KIND. NIETS, OF HET NU WAARDEN ZIJN VAN VOLWASSENEN OF OPVATTINGEN OMTRENT 'NORMALE' GROEI, ZOU HET KIND IN DE WEG MOGEN STAAN TE SPELEN. DE 'TAAK' VAN HET KIND IS ALLES TE LEREN VAN DIE WERELD WAAR HET DEEL VAN UITMAAKT. SPEL IS HET WARE TERREIN NIET ALLEEN VAN HET KIND MAAR VAN ONS ALLEMAAL.

Joseph Chilton Pearce, voormalig leraar in de klassieke talen en vader van vijf kinderen ontdekte zichzelf door zich open te stellen voor z'n kinderen. Hij schreef 'HET MAGISCHE KIND' en houdt daar nu ook lezingen over.

Hij heeft zich o.a. door het werk van Jean Piaget laten beïnvloeden. De kinderlijke intelligentie houdt grote beloften in wanneer het kind de vrijheid gelaten wordt zelf aan te geven wanneer en wat het wil leren.

Hij wijst erop dat de dodelijke fantasieloze academische denkbeelden van volwassenen waarschijnlijk lichtjaren achter liggen op de fantasiewereld van het kind. Volwassenen zijn in deze samenleving zó afgesloten geraakt van hun werkelijke zelf dat ze angst hebben voor het kind en vooral voor het kind in henzelf. Er is nog maar zeer weinig bekend over de mogelijkheden van kinderen wanneer ze vrij opgroeien. Werkelijke intelligentie is het vermogen een eenheid te vormen met de MATRIX, d.w.z. één met de moeder, de natuur, de aarde; zo zegt hij dat de Matrix steeds verandert. Een

"Het Magische Kind"

driejarig kind is niet een onvolledige vijfjarige; en het kind is niet een onvolledige volwassene. Voor het kind is het altijd nu, de plaats is altijd hier en de handeling altijd ik! Het kind is altijd in evenwicht met de omgeving. Daarom is het een regelrechte aanslag op het kinderlijk evenwicht, wanneer kinderen kennis opgedrongen krijgen die niet tot hun eigen wereld behoort. En dat gebeurt tussen het 6^e en 11^e jaar op school, waar de tijd eigenlijk van kinderen gestolen wordt die ze nodig hebben om werkelijk te leren.

J.C.Pearce herinnert zich uit zijn eigen jeugd dat hij met een paar vriendjes in een tent lag. "Het was een heldere sterrennacht en onder elkaar fantaseerden we hardop-over het wonder van de wereld en alle mogelijkheden die de toekomst voor ons verborgen hield-. Samen waren wij erg gelukkig en vonden volwassenen, wezens uit een andere wereld die het toch niet begrepen. De school kwam op geen enkele manier tegemoet aan onze werkelijke interesses. Langzaam moesten we ons overgeven aan de eisen van de volwassen wereld tot onze echte verlangens verloren gingen en we een nieuwe identiteit moesten zoeken waar we de volgende tientallen jaren druk mee bezig waren, een drijven dat ons de wereld kostte en alles wat ze te bieden had."

Het is deze magische wereld met al het kinderlijk plezier die wij moeten inleveren om ons paspoort voor de grotemensenwereld te verkrijgen.

toekomst

Het boek vestigt de aandacht op de bijzondere eigenschappen van kinderen op verschillende leeftijden. Een muzikologe merkt op dat 4-jarigen het absoluut gehoor hebben. Voor kinderen is het heel normaal, dingen waar te nemen die volwassenen niet kunnen zien. Experimenten aan de Universiteit van Londen wezen uit dat kinderen rond het 9^e jaar zo vatbaar voor suggestie bleken te zijn, dat ze van een afstand metalen voorwerpen konden buigen. De gewone logische intelligentie die zo hoog aangeslagen wordt, is lang niet toereikend de kinderlijke intelligentie te meten.

J.C.Pearce komt tot de konklusie dat veel te weinig volwassenen kinderlijke intelligentie bezitten. Wie minachtend op het kind neerkijkt en het niet serieus neemt, is ver van zichzelf afgedwaald. En daarmee haalt J.C.Pearce de duizenden jaren oude uitspraak van Lao-Tse onder het stof vandaan: **DE WIJZE IS ALS HET KIND'** Voor ieder is er nog hoop, want in ieder van ons schuilt een Magisch Kind. Van de schrijver verscheen eerder een boek getiteld *The Crack in the Cosmic Egg*.

PV

HET MAGISCHE KIND
AUTEUR JOSEPH CHILTON PEARCE
UITGEVERIJ DE TOORTS.

Meer Franse Heibel

TONY DUVERTS ANTWOORD OP DE ANTI-PEDOFIELE STELLING VAN LEIDA SEBBAR (BESPROKEN IN NIKS 4/10) KWAM VLUGGER DAN VERWACHT. Wie had vermoed dat in de lade van de romanschrijver niet minder dan vierendertig vlijmscherpe essays klaarlagen? En deze keiharde verdediging van het uitgelezen slachtoffer van hetero-familiale, medische en politionele macht: de minderjarige homoseksueel, is nog maar een begin. Dit literaire kanonschot op het bastion van het totalitarisme dat zowel mannelijke als vrouwelijke hetero's, zowel vaders als moeders, zowel konservatieven als progressieven met een tergend goed geweten uitoefenen, kreeg als ondertitel "livre premier".

Duvert betwist het recht van de heteroseksuelen om zich in hun kinderen te "reproducen". De echte vrijheid begint pas wanneer dat goed recht ter discussie wordt gesteld, begint pas met de uitroeiing van de "heterokraten"

De opstellen zitten niet alleen barstensvol sprankelende verkrachtingen van zoveel doodoeners over pedofilie, ze zitten vol van die wrange en uitdagende humor, eigen

aan de man die de wapens heeft opgenomen in een heilige oorlog die nog lang niet uitgestreden is.

De grote verdienste van Leïla Sebbar blijkt nu wel te liggen in het feit dat zij Tony Duvert (die de meeste van zijn romans na enkele jaren uit de handel nam en herziene versies publiceerde) over zijn aarzeling om de essays te bundelen heen heeft geholpen!

JP

TONY DUVERT: L'ENFANT AU MASCULIN. UITG: LES EDITIONS DE MINUIT; PARIJS.

Seksnummer

VRIJBRIEF IS EEN 'TEGENKRANT VOOR JONGEREN' WAARIN OUDEREN OOK MOGEN MEELEZEN.

De krant ging vorig jaar van start met een oplage van 2000 en wordt onder meer verspreid onder jongeren- en hulpverleningsorganisaties. Er zijn nu 4 nummers verschenen, de verkoop valt wat tegen en de oplage is teruggebracht naar 1500. Toch is het blad het signaleren zeker waard. Het vierde nummer (dec,80/jan.'81) heeft als hoofdthema seksualiteit. De toenemende jeugdprostitutie wordt verklaard uit heroïnegebruik en er staan verhalen in over misstanden in kindertehuizen, een scholierenproject, relatie-ervaringen met volwassenen, en waarom seks alles met politiek te maken heeft. Verder wordt er nagepraat over Dodewaard en de ontruiming van de Grote Wetering.

JP

VRIJBRIEF VERSCHIJNT TENMINSTE VIER MAAL PER JAAR. LOSSE NUMMERS f3,- IN DE BOEKHANDEL OF f5,- PER POST. ABONNEMENT 1981 f15,-. PRINS HENDRIKLAAN 21, 1075 AZ AMSTERDAM.

De Nieuwe Zinnelijkheid

IN HET BOEK 'HET KIND EN ZIJN SEKSUALITEIT' GEVEN EEN REEKS WETENSCHAPPERS HUN VISIE OP SEKSUALITEIT BIJ KINDEREN. IEDER VANUIT ZIJN EIGEN VAKGEBIED; SEKSUOLOGIE; KINDER-PSYCHOLOGIE EN PEDAGOGIE.

Hun houding noemen zijzelf seksueelvriendelijk. Zij kiezen niet voor een harde onderdrukking van de seksualiteit bij kinderen (realiteitspool), noch kiezen zij voor de losbandige vrijheid (lust-pool). Met beide kanten dient men rekening te houden.

Deze houding - die door alle schrijvers(sters) wordt gedeeld - geeft aanleiding tot tegenstrijdigheden, zodra het op de uitwerking aankomt. Sommigen zijn 'seksueelvriendelijk' wat toleranter, terwijl anderen 'seksueelvriendelijk' bepaalde zaken weliswaar niet kru verbieden, maar toch heel subtiel afleiden. De grens tussen wat nu wel en niet mag is niet helemaal duidelijk, en kan, ondanks de door hen opgesomde maatstaven, voor lezers die op dit punt niet al te zeker zijn, enigzins verwarrend werken.

Verfrissend echter is het begrip zinnelijkheid, dat een belangrijke rol speelt in hun visie. Kinderlijke seksualiteit, als onderdeel van de zinnelijkheid, wordt door hen beschreven als een brede drang naar levenslustig leven. De totale

zinnelijke, erotische ervaringen van het kind worden door een repressieve opvoeding verengd tot voortplanting en geslachtsorganen; zij verkilt en verhardt. Als je als kind niet zinnelijk mag genieten, dan mis je de basisvoorwaarde voor een volwassen intiem contact. De totale beleving heeft plaatsgemaakt voor een verengde genitale beleving. Een seksueel-vriendelijke opvoeding moet de zinnelijkheid positief benaderen.

Conservatief

Echter, dit boekje is, ondanks het warme pleidooi voor zinnelijkheid, een conservatief werkje: nergens worden de bestaande en opgedrongen hetero-normen ter discussie gesteld. Veeleer lijkt het er op dat hun methode (seksueel-vriendelijke opvoeding) de bestaande normen bevestigt. De rol van moederde-vrouw wordt in het hoofdstuk van Georges Lombrechts op een bijna onsmakelijke manier verheerlijkt. Hij vindt dat de vrouw de opdracht heeft de twee-eenheid die zij met het kind in haar schoot had, voort te zetten na de geboorte. Als je zulke dingen leest, dan gaan je zelfs als man de rillingen over het lijf. Waar blijft pappa? Oja, die werkt.

Door Eddie Loosveldt wordt gesteld dat zo'n seksueel-vriendelijke opvoeding nodig is, om later een gezonde en evenwichtige verhouding (met een partner van het andere geslacht) aan te gaan. Weliswaar staat dit tussen haakjes, toch proef je in dit hele werkje, ook door andere voorbeelden die ik nu niet zal aanhalen, de opgedrongen norm van heteroseksualiteit, die onuitgesproken alomtegenwoordig is.

Samenvattend vind ik dit boekje aan de ene kant erg verfrissend, met name daar waar de auteurs over zinnelijkheid schrijven. Aan de andere kant is dit

werkje in zoverre emancipatorisch, dat het opereert binnen de smalle marges van de heteroseksualiteit.

HZ

PIET NIJS, MONIKA VANDENBERGHE-DEVRIENDT (red.) HET KIND EN ZIJN SEKSUALITEIT. LEUVENSE CAHIERS VOOR SEKSUOLOGIE, DEEL 5. DE NEDERLANDSE BOEKHANDEL ANTWERPEN / AMSTERDAM 1979. 117 BLZ. f19,-

Seksueel opvoeden

IN HET MAARTNUMMER VAN SEKSTANT, ZEER BINNENKORT IN INFOHUIS EN KIOSK, EEN INTERESSANT ARTIKEL VAN MONIQUE MÖLLER. Was zij onlangs in GG uitvoerig aan het woord over incest, ditmaal bespreekt zij de problemen rond seksuele opvoeding. Als ouders de edele delen van hun lieve kleinen angstvallig mijden ontstaat er een blinde vlek in de beleving van laatstgenoemden; het alternatief voor deze rem op de seksuele ontwikkeling doet licht de grenzen van incest en pedofilie overschrijden.

GG

SEKSTANT KOST LOS f2,50.

Radikaal

TOM O'CARROLL, DE RECENTELIJK WEGENS ONDERMIJNING VAN DE OPENBARE ZEDEN VERORDEELDE VOORZITTER VAN DE BRITSE ORGANISATIE PIE, HEEFT EEN BOEK GESCHREVEN. De titel laat aan duidelijkheid niets te wensen over: 'Paedophilia, the radical case'. De Amsterdamse, Engelstalige uitgeverij Spartacus brengt dit boek nu in Nederland op de markt. Import en beperkte oplage maken het helaas tamelijk prijzig. Maar abonnees van PAN, hun pedofilie-blad, krijgen een tientje reductie.

GG

TOM O'CARROLL - PAEDOPHILIA: THE RADICAL CASE, IS VOOR f85,- TE BESTELLEN BIJ SPARTACUS, POSTBUS 3496, 1001 AG AMSTERDAM.

blik-openers: jan pollaerts; jim schilder.

MAROT: 'de kijker interesseert me niet'

NAAR SARTROUVILLE NEEM JE EEN STOPTREIN IN HET PARIJSE STATION SAINT-LAZARE. ALS JE EVEN WAT TIJD HEBT VOOR JE TREIN GAAT, KAN JE IN DE HAL EN BIJ DE INGANG VAN DE METRO ARABISCHE JONGENS DE BAAN ZIEN DOEN. Zelfs op deze bitter koude winterdag. Eentje krijgt twee franc van me los: hij heeft, zo zegt ie, honger en duidelijk geen klanten. Is dit een goed aanknopingspunt om fotograaf Gérard Marot te vragen wat hij ervan denkt, dat zijn blote jongetjes als evenzoveel "lustobjecten" in Nederlandse boekenkasten zitten?

"6,6% van de Fransen trekt elke dag een verse onderbroek aan". Fotomontage van Gerard Marot

Zijn fotoreeks "Les p'tits mecs" (De knulletjes) is inderdaad in de "betere" Nederlandse boekhandel te koop. Gewóón te koop. In Frankrijk ligt dat anders: daar worden blote knulletjes als luxe-artikelen beschouwd en Vadertje Staat snoept er 33% belasting op de ... toegevoegde waarde af! Zo valt het boek meteen in de categorie van de pornografische films: mag niet aan minderjarigen worden verkocht, mag niet in de etalage en niet geadverteerd worden.

Is "Les p'tits mecs" dan kinderporno? Het boek staat vol met knulletjes die (soms) mooi zijn en (meestal) bloot. Soms op een bed, maar meestal op een plek waar ik nog nooit een blote jongen heb gezien en zeker niet met de benen in de nek. Porno? Hangt er allemaal vanaf hoe je het bekijkt. Letterlijk. Stelt Gérard Marot zich die vraag? Eigenaardig genoeg - en ondanks de fikse B T W - niet.

Ik heb een fotoboek gemaakt; de kijker moet er zelf maar mee in 't reine komen, zegt Marot. De kijker interesseert mij niet.

En of hij de jongens in kwestie ook verteld heeft, dat een boel mensen hen mogelijk als lustobjecten gaan beschouwen? Welnee, daar denken die jongens niet eens over ná. We hebben die foto's gewoon gemaakt omdat we het leuk vonden.

Marot wil me nog laten geloven, dat die jochies helemaal toevallig bloot voor zijn camera voorbijliepen. Als ik dát niet doe, is hij de vragenstellerij helemáál zat.

Het boek heeft mij bekend gemaakt, zegt hij; en of ik geen interessante vragen te stellen heb. Nee. Hoe blote jochies eruitzien - zowel vooraan als achteraan - weet ik intussen al.

Tot slot schrijft Gérard Marot een wat aggressieve opdracht in mijn eksemplaar van "Les p'tits mecs": De kijk van anderen kan ons storen, maar ik wil nu eenmaal mijn kijk op mijn éigen jeugd opdringen; ik hou niet van mensen die niet naar kinderen kijken: hebben ze dát beeld van zichzelf verloren, dan kan ik ze niet meer bereiken.

Bij het station Saint-Lazare roep ik een taxi, zonder nog naar de Algerijnse jochies om te zien. Ben ik soms bang een stukje eigen jeugd te herkennen?

JP

OPPAS voor 'n tientje

BEN JE GOEIE VRIENDJES MET EEN BUURTHUISWERKER OF MET DE LEIDING VAN EEN VORMINGSCENTRUM?

Beweeg hen er gerust toe om een vertoning te organiseren van de korte speelfilm 'De oppas'. De film draait om een klein meisje die haar oppas 'versiert'. De man laat het zich welgevallen. Tenminste, tot het moment dat hij, in bad met haar, merkt dat hij er opgewonden van raakt. Dan reageert hij geïrriteerd en stuurt het meisje naar bed. Zij begrijpt dat niet.

In het N.R.C.-Handelsblad van 23 januari schrijft Joyce Roodnat enthousiast over deze film: "In 'De oppas' speelt een klein meisje op een verrassend natuurlijke manier een moeilijke hoofdrol: een kind dat een erotische band met haar babysit (Flip Jansen) creëert." JS

'DE OPPAS' VAN CASPER VERBRUGGE IS BINNENKORT TE LEEN BIJ FILMOTHEEK VAN DE RIJKSVOORLICHTINGSDIENST (RVD). DE FILM IS OP 16 MM, KOST f10,25. INLICHTINGEN OVER DE BESTELWIJZE: R.V.D-FILMOTHEEK, 070-614181.

snoepgoed

gelikt, gezogen, gewikt en gewogen door:
jim schilder; theo sandfort; jan pollaerts.

heet hangijzer

HET BELGISCHE SCHANDAALBLAD 'VECU' MAAKTE HET ZELFS IN DE OGEN VAN DE BELGISCHE POLITIE TE GORTIG.

Het blad stelde in een opwindend opgemaakt artikel de kinderpornokraten aan de kaak. Onder de vette kop: "Kinderen slachtoffer van pornografie. Politie stelt een onderzoek in" plaatste het blad een 'onthullende' lijst kinderporno-foto's.

In het plaatselijk politiecorps onstond opwindend en de hoofdredakteur werd op matje geroepen. De politie heeft dit voor haar zo hete hangijzer in onderzoek genomen.

JP

JAPIE: DEMONSTREREN IS NOODZAAK

JAPIE VAN VEEN, AMSTERDAMMER, IS VIJFTIEN JAAR. PROBLEEM: HIJ KAN NIET TEGEN ONRECHT. TOEN HIJ ZES WAS, LIEP HIJ AL MEE IN EEN VIETNAM-DEMONSTRATIE.

Hij deed met de onderwijzers van de lagere school mee bij een demonstratie voor gratis onderwijs, en maakte een paar jaar later een tentoonstelling over Chili na Allende. In 1975 demonstreerde hij tegen de afbraak van de Nieuwmarkt-buurt: "Ik ben heel erg geschrokken toen ik pantserwagens huizen zag binnenrijden. Die TV-beelden zie ik soms nog voor me."

1980 was een druk jaar. De ontruiming van de Grote Wetering bijvoorbeeld, waar hij met z'n vader bij was. Pa werd vrij zwaar gewond, Japie werd door twee 'stillen' opgepakt en naar de Bijlmerbajes gebracht. "Ik gooi nooit met stenen. Ja, één keer, toen bij de Vondelstraat. Toen werd ik zo woedend, dat ik een steen naar een tank heb gegooid."

Japie en zijn ouders zijn pacifisten. "Mijn eerste vader, een jood, overleed toen ik acht was. Met hem heb ik veel over de oorlog gepraat. Ik denk dat ik daardoor zo'n angst heb voor het fascisme." Als zijn vader het politie-optreden fascistisch noemt, bestrijdt Japie dat: "Je mag niet te snel iets fascistisch noemen. Fascisme is volgens mij, dat één volk zichzelf 'Het Volk' noemt, en tegen alles is wat anders is, zoals buitenlanders en homofielen. Ze dwingen iedereen om het met hun ideeën eens te zijn, en hebben vaak rechtse ideeën, over kernbewapening bijvoorbeeld. Maar het is niet zo, dat iedereen die rechts is, een fascist is."

Japie en zijn vader zijn het er over eens, dat demonstreren noodzaak is. Japie: "Als niemand zijn mond open doet, had de wereld er veel slechter uit gezien". Japie's broertjes van acht en twaalf jaar gaan wel eens met hun moeder naar een demonstratie. Monique (38): "Maar we hebben de kinderen nooit ergens naar toe gesleept. We hebben er altijd over gepraat".

In 1981 gaat de familie onverdroten voort. Over de wijze van demonstreren verschillen Japie en zijn vader van mening. Pa: "Ik was op een haar na dood, maar als er weer iets gebeurt, ga ik net zo hard de straat weer op. Ik kan niet anders". Japie: "Ik neem geen risico's meer. Ik heb geen zin om een jaar in de gevangenis te gaan zitten. Bij de volgende actie zal ik er niet bij zijn. Ik denk dat ik spandoeken ga maken, en affiches en politieke tekeningen".

JS

(Bron: de Volkskrant.)

vuurwerk

TOT VUURWERK KWAM HET IN DE KELDER VAN HET NIJMEEGSE CAFE 'DE PLAK'. OP 19 JANUARI HIELD DE PLAATSELIJKE WERKGROEP PEDOFILIE EEN THEMA-AVOND OVER SEKS MET KINDEREN EN DE WET.

Spreker was Edward Brongersma. Hij praatte over vorige eeuwen, Lea Dasberg, Mr. Abspoel, ontucht en seponeringspercentages. Tevens haalde hij een uitspraak aan van Van Agt, toen nog gewoon minister: "Ach, de wet moet wel veranderen, maar ik heb nog zoveel te doen".

Daarna volgde een discussie tussen Brongersma en de Officier van Justitie uit Arnhem. Ze vlogen elkaar op sociaal aanvaardde wijze inde haren. Dit onder toezicht van de in grote getale aanwezige kinder- en zedenpolitie uit Nijmegen. Een druk bezochte en geslaagde avond.

TS

met de FRANSE slag

HET VERSCHIL IN LEEFTIJDSCRENZEN IN DE ZEDELIIKHEIDSWETTEN IS ONGRONDWETTIG. DIT VINDT DE FRANSE SOCIALISTISCHE KAMERFRACHTIE. ZE VROEG DE FRANSE HOGE RAAD OM EEN OORDEEL. DIE RAAD GAF HAAR ONGELIIK.

Het ging hier om het artikel waarin de leeftijds-grens voor het bestraffen van een "aanranding of poging tot aanranding van de eerbaarheid, zonder geweld noch lijfsdwang noch bij verrassing (sic) gepleegd op de persoon van een minderjarige" van vijftien naar achttien jaar wordt opgetrokken wanneer het slachtoffer tot hetzelfde geslacht behoort als de dader. Was dat niet tegenstrijdig met het beginsel dat zowel delinkwenten als slachtoffers gelijk zijn voor de wet?

Lees hier het sublieme antwoord van de Raad: "Het principe van gelijkheid voor de strafwet, zoals in de grondwet vastgelegd, belet niet dat het strafrecht een onderscheid kan maken tussen handelingen die van aard verschillen. (...) De wet kan (...) ter bescherming van de minderjarigen, zonder het gelijkberechtigingsprincipe te miskennen, een onderscheid maken tussen handelingen die gepleegd worden tussen personen van hetzelfde geslacht, en handelingen gepleegd tussen personen van verschillend geslacht."

En nu komt het fraaiste: "Deordat de daders, ongeacht of zij van het vrouwelijk of van het mannelijk geslacht zijn, dezelfde straf oplopen, en doordat de minderjarigen ongeacht hun geslacht dezelfde bescherming geboden wordt, maakt de wet ook hier in geen van beide opzichten inbreuk op het principe van gelijkberechtiging."

Wie klaagt er nu in 's hemelsnaam als de één wat langer beschermd wordt dan de ander?!

JP

onverwachte brief

NAAST AL HET GROTE MENSENLEED IS ER OOK NOG VEEL KINDERLEED. Zo begon Karel de Graaf het radioprogramma 'Met het oog op morgen' van 3 februari. "In Engeland is op scholen het gebruik van een rietje officieel verboden. Niet echter op Christelijke scholen. Uit Schotland komen berichten dat leren zweepjes het onderwijzend personeel assisteren bij hun taak." In dezelfde uitzending las Karel de Graaf een fragment voor van een brief van een jong meisje. Die was gericht aan een van Amerikaanse gijzelaars. Hij vond de brief toen hij in Wiesbaden aankwam. Het meisje, Suzy Jones schrijft: Ik ben acht jaar en zit in de derde klas en weet dus wat jij hebt doorgemaakt.

JS

thuis best, oost west

SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE, EEN RESIDENTIEELE DEELGEMEENTE VAN BRUSSEL. DAAR AFFICHEREN SEDERT ENKELE WEKEN EEN VIJFTIGTAL WONINGEN ZICH ALS VEELIGE HAVENS VOOR KINDEREN IN NOOD: DAAR WONEN "PARENTS DE QUARTIER". IN GEWOON NEDERLANDS: BUURTOUDERS.

Niet alleen kinderen in nood kunnen er terecht, maar ook, ik citeer: kinderen die honger of kou hebben, kinderen die thuis voor een gesloten deur staan, einde citaat. Nee, niet allemaal tegelijk naar Woluwe komen met warme soep en dekens, want de kinderen blijven hier toch in de kou staan! Luister maar: de buurtouders bedaren het kind, verzamelen informatie over zijn probleem, en... bellen die informatie door naar het gemeentebestuur!

Het heeft niets te maken met het herbergen van een weglopertje (dat is wettelijk verboden), of met het naar huis begeleiden van een gewoon verdwaalde bengel. Je hebt het geraden: de buurtouders zijn zorgvuldig door het gemeentebestuur uitgeroepen 'vrijwilligers'.

Word je thuis geslagen, mijn kind? Kom het aan je buurtouders vertellen. Die halen er dan prompt de gemeentelijke sociale assistent bij om je bij je liefhebbende ouders terug te brengen. Wil je niet? Dan wordt het de politie. Sint-Lambrechts-Woluwe was in 1977 de eerste Belgische gemeente die de Verklaring van de Rechten van het Kind ondertekende. Of de kinderen meegetekend hebben? Je mag één keer raden...

De buurtouders worden regelmatig door het schepencollege bijeengeroepen om, ik citeer, te leren luisteren. Snap je? Als men de kinderen nu nog kan leren zwijgen, dan is het in die stinkend rijke, burgerlijk-deftige gemeente heus wel in orde met de rechten van het kind.

Jan Palkerts

werkgroep Jeugdemancipatie en pedofilie eindhoven
=====

postbus 440 5600 AK Eindhoven

postgiro 3300542 telefoon 040 - 418260

JEP EINDHOVEN heeft alle onderstaande artikelen in voorraad en levert snel

art.nr.	omschrijving	prijs	verzendkosten
101	poster <u>baas in eigen broek</u> 42 x 60 cm vierkleurendruk verzending in koker.	1,--	5,-- 1 - 4 stuks 6,50 5 - 15 stuks
201	button <u>kinderlokker mag ik mee ?</u>	1,--	2,-- 5 stuks
202	button <u>kinderseks vrij !</u>	1,--	3,-- 6 - 15 stuks
203	button <u>kind wat ben je lief</u>	1,--	5,-- 16 - 25 stuks
204	button <u>jong geleerd, oud gedaan en SEKS dan</u>	1,--	
301	brochure " <u>LEER ZE VRIJEN niet af</u> " informatie over seksuele opvoeding van kinderen. 20 pag. geïllustreerd.	1,--	1,25 1 ex. 2,-- 2 - 3 ex. 3,-- 4 - 8 ex.
401	<u>stickers</u> 6 verschillende teksten rond 5 cm 12 stickers op een vel. Teksten: <u>heeft een kind geen recht op seks ?</u> <u>vrij ook eens met je kind</u> en de teksten van de buttons 201 t/m 204	1,--	1,-- 1 - 2 sets 2,-- 3 - 15 sets 3,-- 16 - 30 sets
501	infomap " <u>de wet kent grenzen, de liefde niet</u> " diverse artikelen over pedofilie	3,50	2,50 1 ex. 5,-- 2 - 3 ex.
601	rapport nvsh: <u>leeftijdsgrenzen in de zedelijkheidswetgeving</u>	7,50	2,50 1 ex. 5,-- 2 - 3 ex.
701	<u>psvg folder 4: pedofilie.</u>	1,--	1,25 1 - 3 stuks 2,-- 4 - 6 stuks
801	boek: <u>Seks is meer dan recht op en neer.</u> voorlichtingsboek voor jongeren, met goede hoofdstukken over homofilie, pedofilie etc. <u>erg goed boek</u> (winkelprijs 8,50)	7,50	5,-- 1 ex. 6,-- 2 ex. 7,-- 3 - 8 ex.
802	boek: <u>Vies is lekker</u> , van Ivan Wolffers voorlichtingsboek voor jongere kinderen erg leuk geschreven en getekend (winkelprijs 14,50)	13,50	3,-- 1 ex. 5,-- 2 ex. 6,-- 3 - 4 ex.
803	boek: "En m'n vriendje houdt van mij..." 23 verhalen over seksuele ervaringen van kinderen nvsh uitgave 140 pagina's	9,--	3,-- 1 ex. 5,-- 2 ex. 6,-- 3 - 4 ex.

mis jij iets in deze lijst ? Heb jij meer of andere dingen nodig ? Neem dan toch contact met ons op. Wij leveren in principe alles, voor zover het binnen onze doelstellingen past. Wat we niet hebben, kunnen we bestellen, het kost je bij ons altijd minder dan in de winkel. Meet je zelf een interessant artikel ? Geef ons dan een tip. bel ons dan: 040 - 418260.

prijswijziging
voorbehouden

bestellen

per brief. Vermeld duidelijk aantallen en art,nrs. Vermeld je naam, adres en postcode. Ook je bank of giro nr opgeven. Je ontvangt met je bestelling een acceptgirokaart. Bij bestelling van meerdere artikelen tegelijk, worden de verzendkosten gunstiger. bestel dus bij voorkeur meer ! JEP EINDHOVEN POSTBUS 440, 5600 AK EINDHOVEN.

per giro. maak het verschuldigde bedrag incl.verzendkosten over op giro nr. 3300542 t.n.v. werkgroep jeugdemancipatie eindhoven. vergeet niet aantal en bestelnrs.

telefonies. In dringende gevallen kunnen ook telefoniese bestellingen worden opgenomen. telefoon 040 - 418260.

THE POLICE

VERBODEN
TE
PLAKKEN

Art. 297
w.v. 562

PLAK
PLEY

deventer aktief

DE AFDELINGSWERKGROEP
IN DEVENTER BEGINT IN
HET NIEUWE NVSH-PAND,

Smedenstraat 98, open
avonden te organiseren.
Dat gebeurt steeds op
elke laatste vrijdag van
de maand.

Op maandag 6 april is er
in Deventer een praat-
avond voor gehuwde pedo-
fielen. Wie nog mee wil
doen moet vooraf even
contact opnemen via
postbus 692 of telefoon
05454-2710.

brabantse kind

ZES DAGEN VOOR DE LAN-
DELIJKE MANIFESTATIE
'KINDERSTEM' HEEFT DE
JEUGD VAN DEN BOSCH
een aardige opwarmer.
De stichting 'Martijn'
organiseert dan, op 15
maart, de Brabantse dag
van het kind. In het
Casino wordt dan twee-
maal de film "Je bent
niet allen" vertoond,
om 14.00 uur en om 19.30
uur.

Aansluitend op de avond-
voorstelling komt een dis-
cussie voor de aanwezige
volwassenen.

Kosten: f 2,50 voor kin-
deren, f 6,- voor vol-
wassenen. Beide prijzen
zijn inclusief infor-
matie-pakket. Vooraf aan-
melden is mogelijk bij
postbus 833, Den Bosch.

Piepschuim, de kinderbrieven-rubriek
in de Volkskrant, gaat binnenkort
aandacht besteden aan de
manifestatie "Kind en politiek".
Hou ze in de gaten...

archiefstukken

WIE HEEFT ER NOG VER-
GADER EN DISCUSSIE -
STUKKEN VAN DE HOOFDBE-
stuurs commissie, de
Landelijke Werkgroep en
de Afdelingswerkgroepen
pedofilie, die dateren
van 1976 of daarvoor?
Jan Schuijjer wil ze graag
kopiëren of overnemen.
Zijn adres: Hannie Schaft-
rode 92, Zoetermeer. Zijn
telefoon: 079-510237.

PRIJSVRAAG
Ik heb met nog 9 andere jon-
gens een voetbalclubje opge-
richt. Alles verloopt tot nog
toe erg goed, we hebben bv
een eigen clubbladje, te-
genstanders, scheidsrechter,
een mooi veldje, vaders die
het clubbladje kunnen kopie-
ren en we zijn nog veel
veel meer van plan (zoals
een soort pennencade we ko-
pen 1000 pennen en verkopen
die iets duurder) onze club is
vv M80 (Rotterdam) 1980.
Maar nu zitten we nog met
een probleem we weten geen
naam voor ons clubbladje,
kinderen die een originele
naam weten kunnen ons bel-
len het telefoonnummer is
010-213024.
Diegene die de leukste naam
verzint krijgt gratis een pen-
en een krantje maar boven-
dien de echte handtekening
van de keeper van het Neder-
lands elftal Pim Doesburg.

voetbalclub

opgericht!

vv M80
uit Rotterdam
Uit: "Achterwerk"
VPRO-Gids nr. 5
6-2-81

agenda

OA = Open Avond
Tenzij anders vermeld
beginnen de bijeenkomsten
om 20.00 uur en worden ze
gehouden op adressen die
in de adreslijst vermeld
staan, bij die plaats.

februari

- 26 LWGJ in RASA, Pauwstr.
13a, Utrecht (19.45)
- 27 OA Deventer, Smeden-
straat 98

maart

- 3 Spreekuur Gronin-
gen, Kraneweg 56
- 5 OA Rotterdam
- 7 Symposium AWG Amster-
dam, Krasnapolsky
(begintijd onbekend).
Inschrijving à f 15,-
bij de AWG
- 11 OA Den Haag
- 13 OA Utrecht
- 13 OA Zaandam
- 14 NVSH-Verenigings-
raad in Amershof,
Snouchaertlaan 5, A
Amersfoort (10.30u.)
- 15 Brabantse dag van het
kind. Casino, Den B
Bosch (14.00u. en
19.30u.). Entree f 2,50
en f6,-.
- 16 OA Nijmegen, Bloemer-
straat 90
- 18 OA Amsterdam
- 20 OA Maastricht
- 21 Manifestatie 'Kinder-
stem', OSG Hendrik van
de Vlist, Amerikalaan,
Utrecht (10.30u.).
- 27 OA Deventer, Smedenstr.
98

april

- 2 OA Rotterdam
- 6 Avond voor gehuwde pedo-
fielen, Smedenstraat 98,
Deventer
- 7 Spreekuur Groningen, Kra-
neweg 56
- 8 OA Den Haag

**boos
of blij?**

**zin in
helpen?**

**nieuwe
lezer?**

**postbus 6614
3002 ap
rotterdam**

**postbus 6614
3002 ap
rotterdam**

**postbus 6614
3002 ap
rotterdam**